

FÁY ANDRÁS

LÚD ÉS ORR

ÁLLATMESÉK

TARTALOM

AJÁNLÓ LEVÉL	A REMETE-MEDVE
A MESEÍRÓ ÉS MECÉNÁS BIOGRÁFIÁI	A TIGRIS ÉS OROSZLÁN
AJÁNLÓ LEVELEM A KÖNYVKÖTŐKHÖZ!	A VERÉB
A VARJÚ ÉS A FÜLEMILE	BACCHUS ÉS VÉNUS
CUKORMÍVES	A RÓKA ÉS OROSZLÁN
A SZAMÁR	A TIGRIS ÉS EVET
KOPERNIKUSZ ÉS AZ URACS	A MACSKA ÉS RÓKA
A VAK ÉS A SIKET	ARISZTOTELÉSZ ÉS NAGY SÁNDOR
A DENEVÉR	MÓMUS
A FECSKE	A JUSZALAG ÉS SZILVAFÁ
A MÉHEK ÉS MEDVE	A SZÁRNYAS LÓ
A MEDVE ÉS EVET	A SZARKA, VARJÚ ÉS BAGOLY
AZ OKOS ELEFÁNT	A MAJOMCSOPORT
A VARJAK GYŰLÉSE	A PATRIÓTA VERÉB
A PÁSZTORGYERMEK	A RÓKA ÉS A NYÚL
A FAGYAL	A BÍRÓ COMME IL FAUT
AZ ÜRGE	A MEGJUTALMAZOTT KARD
A SAS ÉS FÜLEMILE	A KÉT EB
AZ OBELISZK	A MÉH ÉS A VIASZGYERTYA
A KANDÚR	A HÁZI EBECSCKE
AZ OROSZLÁN ÉS MEDVE	AZ ÖKÖR ÉS OROSZLÁN
A MAJOM	A BARÁTSÁG OSZLOPA
AZ ÁLLATOK TÖRVÉNYSZÉKE	A KOLOMPOS
A KUTYA	A NYEST ÉS RÓKA
A TÉGLAVETŐ	A FIATAL DARU
A HIÚZ ÉS RÓKA	A TUDÓS VAKONDOK
A MAGYAR VENDÉGSZERETET	A BÉKÁK ÉS GÉM
A TARKA KÖNTÖS	A NAPSZEKÉR
A SZAMÁR ÉS CSIKÓ	A KÉT VERÉB
AZ AHI	IKAROSZ
A MEDVE	A BARÁZDABILLEGETŐ
CERBERUS	A VIOLINOS
HAYDN	A PALÓC
A GÓLYA ÉS GAZDÁJA	A SAS ÉS BÍBIC
A BAGOLY	HERCULES
A KAKAS	A SZILVAFÁ ÉS HERNYÓK
HÉRAKLEITOSZ ÉS DÉMOKRITOSZ	A VERÉB ÉS FOGOLYMADÁR
A LÁNCOS MEDVE	A FÜLEMILE ÉS VELYHE
A RINOCÉROSZ	A CSIGA
AZ EGEREK	A HÁZIMAJOM
A PRÜCSÖK ÉS VAKONDOK	AZ UNALOM
A TEHÉN	A FARKAS ÉS RÓKA
AZ IGAZSÁG TEMPLOMA	A FARKAS ÉS KUTYA
A VEREBEK GYŰLÉSE	A PARIPA ÉS MAJOM
A SZAJKÓ ÉS FÜLEMILE	A HARCSA
AZ ÖZVEGY GALAMB	AZ IDŐPRÓFÉTA
VINKELMANN	A VIZSLA
AZ OROSZLÁN ÉS SZAMÁR	A JÓ GYOMOR
A LÉGY ÉS PÓK	A GYŰLÉS
A CSIKÓ ÉS ANYJA	A PERGAMENBŐR
PAINE	A GAZDAG ÜRGE
A KOMONDOR ÉS ÖLEB	AZ ABDUL UDVARI BOLONDJA
AZ ÖKÖR ÉS CSIKÓ	A RÓKA MINT BÍRÓ
A MACSKA ÉS GAZDÁJA	A MACSKA ÉS ORSÓ
A KAKUKK	A VARJÚ ÉS TENGELECE
A HANGYÁK	A VÁROS BÍRÁJA ÉS UDVARNOKA
A LÉGY ÉS SZÚNYOG	A BARÁTSÁG FOGADÁSA

AZ ÉN SPEKULÁCIÓM
A VÍZI ÉS ERDEI MADARAK
A RIGÓ ÉS CSÓKA
A TEHÉN ÉS RÓKA
AZ ÁLMOM
A SZÚNYOG ÉS ANYJA
A KUTYA ÉS MEDVE
PÁN ÉS APOLLÓ
A CSÍZ ÉS DARU
A HALÁSZ ÉS GÓLYA
AZ AGÁR ÉS FIAI
A MAJMOK
A GÓLYA
A VARJAK
AZ ELEFÁNT
A ROSTA
A GYÍK A VETÉS SZÉLIN
A RÓKA FORTÉLYA
A VESTA TŰZE
YORICK
A SÚLYOS BETEGSÉG
A LEESETT MEDVE
A TÚZOK ÉS SÓLYOM
A FARKAS ÉS NYÚL
A BETEG OROSZLÁN
A KOROSSÁG ELSŐSÉGE
A KÉREGETŐ BORZ
A GÖRÖG NYILAS
A PULYKAGÚNÁR
A PATAKERECSKÉK
A KOMLÓ
A SZABÓ ÉS URACS
A PÁRDUC ÉS RÓKA
A KOPÓ ÉS A GAZDÁJA
AZ ÖSZVÉR ÉS CSIKÓ
A CSER
A GAZDASSZONY ÉS KAKAS
A MACSKA ÉS NAGY ÁLLATOK
A LÓ ÉS KUTYA
A RECENZENS CSÓKA
A KÁVÉ
EGY FÖSVÉNY FUVAROS
A SEREGÉLYCSOPORT ÉS KÉMJE
AZ ANGOLKERT
A PARIPA ÉS SZARVAS
A PARIPA ÉS BIKA
A SERTÉS ÉS RÓKA

A PÁVA
A PISZTRÁNG ÉS BÉKA
A KASZNÁR ÉS PARASZT
A BIZTOS ÉS KUTYÁJA
A LEPKE ÉS VIRÁG
A VERÉB ÉS CSÍZ
AZ ÁCS ÉS LEGÉNYE
AZ OROSZLÁN ÉS MACSKA
A PAPVÁLTOZTATÁS
A HÁZASPÁR, À LA MODE
A RIGÓ ÉS BÜDÖSBANKA
AZ OROSZLÁNKÖLYÖK
A FORRÁS-ERECSKE ÉS TENGER
A PROFESSZOR ÉS SIKET SZOMSZÉDJA
A GAZDA ÉS KOMONDORA
A KÉT CSŐSZ
A MEDVE ÉS ATYAFIAI
A MACZONKAI BÍRÓ
A MEDVEKIRÁLY
A KÜLÖNÖS GAZDÁLKODÁS
A CSEVEGŐ EB
A FESTŐ TANÁCSA
A RÓKA ÉS FARKAS
A VÉN FA KÉRÉSE
A PIÓCA ÉS BETEG
A HOLLÓ ÉS SZARKA
A GALAMB ÉS SASKESELYŰ
A CSEREBOGÁR ÉS MÉHECSKE
A STIGLIC ÉS CSÍZ
AZ ÖKÖR ÉS MACSKA
TAMERLÁN
A VERBUNKOS
AZ EGÉRZSINAT
A TANÁCSKOZÓ VEREBEK
A HANGYA ÉS BÉKA
AZ ANGOL PARIPA
A VADÁSZ ÉS EBE
AZ ÖSZVÉR ÉS SZAMÁR
A PÁRKÁK OLLÓJA
A DÜLEDÉKES FAL
A CSIGA ÉS KÍGYÓ
AZ INDUS FEJEDELEM
EGY PER KIVONATJA
AZ OROSZLÁNTÁNC
A KÍGYÓ ÉS TÖBB CSÚSZÓ
A PIRAMIS

AJÁNLÓ LEVÉL

NAGY MÁJÚ LÚD, ÉN MECÉNÁSOM!

Neked, kinek hatalmas tollának köszönhetik a világ híres könyvtárai, s e kis munkácskám is lételöket, neked, ki minden írónak s nekem is az valál, ami a jámbor szántóvetőnek az ökör - hic amicus agricolae, tu amicus auctoris -, neked legyen ajánlva s szentelve könyvecském. Hány mai munkában - melyekben a bekötés ér legtöbbet - nem dolgoztál a szerzővel - fele dicsőségre! A mesterműveket pedig nem te burkoztatod-e a halhatatlanság múmiájába? Az embrió-gondolatokat te érleled lételre, a csecsemő-képzeteket te serdítéd plánokra; óh méltó, valóban méltó vagy hát Nagy Májú Mecénás arra, hogy minden új munka, születésekor elhívattassál komaságba!

Te vagy egyik fő jóltevője az emberiségnek, s puha pelyheidben nyugtatod szintűgy a fáradt munkásokat, mint a korhelyeket; s fáradás és mámor helyett új életet osztogatsz. Ám vesse hát a félszegség előmbé, gúnyoljon a kajánság azzal, hogy te, kedves Mecénásom, ostoba vagy, bátran felelem azt nekik: szükséges-e, hogy a Mecénás szerzője könyvét értse? csak oly nagylelkűleg segítse mindegyik annak igyekezeteit, mint te, élteben tollával, holtá után zsírjával. De óh! hányan nem tömetik élőkben szintűgy magokat, mint te; s holtok után is legfeljebb csak azzal használnak - hogy megszűnnek emészteni.

Az emberek, goromba név, sőt fejbetörés félelme nélkül igazat szólni nem merészelvén, meséimben állatok játszáka a főszerepet. Ezek közt pedig, ha nemzetséged fényére tekintek is, melyik érdemli meg felette a pályabért? Nem vagy-e te egyenes lineán lejövő ivadéka - rövid időn készen lesz nálam a származás fája is - a capitolum hajdani vitéz őreinek, a Szent Márton híres lúdjának? vagy ha felebb akarok menni, a Noé bárkájába szorultaknak? az igaz, hogy minden eleid csak gágogásokkal szereztek nevet magoknak; de a mai időben is, hányszor nem pótolja ki hitvány gágogás a valódi érdem hiányosságát? Elég az, hogy nemzeted s régi jó zsírnevelő famíliád vitézségéről csak annyit tudok, amennyit azon bölcs magyar példabeszéd: sok lúd farkast győz, gyanítani hagy. Az tagadhatatlan, hogy - sok több egynél, s csak azt sajnálom, hogy nem tudom, hány lúd győz meg egy farkast: különben az egyarány számvetésén könnyen kiszámolnám személyes vitézséged ismeretlen mennyiségét. Ha valaha szerencsém lehetne egy ily nevezetes csata tanújának lenni, nagy neved harsogásával pattogó leoninusokban írnám le azt.

Addig is, vedd kegyes pártfogásod alá könyvecském; s a gágogó irigyeket harsogóbb gágogással nyomd el; az okosabb gáncsolókat pedig, kik a dolog veleje körül fognak járni, ha majd minden okos feleletből kifogyunk, szokás szerint sziszegd le.

A MESEÍRÓ ÉS MECÉNÁS BIOGRÁFIÁI

Hét nevezetes város vetélkedett hajdan azon a dicsőségen, hogy Homér bölcsője melyikében ringott. Szemem előtt forgatván azt, hogy ma már a pennaharcok még dühösebbek a vért ontó háborúknál, nehogy időjártával az én, vagy kedves Mecénásom éltünk körülményei is ily mérges tollcsatákat szüljenek - mert melyik könyv-, vers-, sőt meseíró is tartja magát képzetében a költők atyjánál kisebbnek? Íme, mindkettőnknek igaz kútforrásból merített biográfiáját, rövidebben, mint sokét, akinek sem születésével nem nyert, sem halálával nem veszített a világ semmit, már megírták, meséim elébe biggyeszteni szükségesnek s köztünk maradjon a szó - némineműképpen dicsőségesnek is láttam.

Én, a meseíró, Zemplén vármegyének Ungvárra dülő részén, a Tótságon születtem. Innen, ha könyvemben pragmatikai hiba fordul elő, születésem mostohaságának tulajdonítsd, jó olvasóm; én érezvén azt, bizonyosan átaláltam volna magyar könyv írásába fogni, hanemha azt tudtam volna, hogy magyar íróink többnyire a grammatikával keveset gondolnak, s köztük majd én is hibáimmal együtt szerencsésen elvegyülök. Életem folyásáról csak annyit ereszthetek közre, amennyit minden nagy író biográfiáiban találunk, tudniillik, hogy születésem után szoptam, ettem, ittam és aludtam addig, míg nem a magyar két haza csodájára szerzőnek felnevekedtem. Azt mindazáltal szükséges megjegyezni, hogy már bölcsőm óta örömet hallgattam a dajkám kellemes mesézéseit a zöld királyról, annak három leányáról, kik közül mindig a legkisebbet óhajtottam; az aranyvárakról, melyeket ifjúságom bájos esztendeiben magam is számosat építgettem, s a mindent tehető tátosokról, kiket időjártával pénzes emberekben találtam fel stb., s már akkor gyökeret vert bennem a mese szeretete. De az epés szatíráról, szúró paszkvilltől és a döfő epigrammáktól mindig irtóztam: minthogy tanítóim is, egyet kettőt kivéven, az isteni béketűrést bottal annyira belém verték, hogy későbbben a méltatlanságokat is a hidegvérűségig tűrhetém. Mindazáltal véremben vala mindig jobbra-balra csipkedni, amint néminemű nyomai tán látszanak is ezen különös kedvtelésemmek meséimen. Látom itt, mint húzza ki sok kegyes olvasóm zsebéből kárhoztatásomra a morálrőföt, melyhez minden cselekedeteket, mondásokat és mozdulatokat, melyek a máséi, méregetni szokott, s szüntelen kéznél tart. De megállj, jámbor! hajtsd össze egy kevéssé rőfödet, s tedd, csak addig is, zsebedbe vissza, míg előtted kifejthetem, hogy hol vette magát bennem ez a különös szatírai szesz, s csipkedő Cacoëthes; azután kárhoztass, ha kárhoztathatsz. Én legalább, lúd-mecénásom tollaira esküszöm neked - ez új, mégpedig nem csekély neme az esküvésnek -, hogy én szintúgy nem tehettem erről, mint aki hektikusnak vagy aranyeresnek születik, nem tehet - hibás testalkotásáról.

A szegény anyám éppen a harmadik hónapban hordozta velem a halhatatlanságot, amint a testvérbátyja, egy nagy botanikus, pomozoo - s tudja az Isten micsoda logus, éppen ősz vége felé hozzá belép, s neki némely kertbeli ritkasággal kedveskedni kíván. Kirakja a bátya egy nagy asztalra kincseit, melyek közt ritka gyümölcsök ingerelték az étkíváncsot, virágok a szaglást, bel- s külföldi növények a csodálkozást; de az én szegény anyám, - sic fata tulere! - elmellőz minden enni, szagolni és csodálni valót; egyedül némely különös nemű tökök tűnnek szemébe, s csupán azokat méltóztatja figyelmére. „Az amott körtvély, édes bátyám!” - tudakozza sipegye a pomo-zoológust? „Ez, lelkecském, cucurbita pyrifera” vala reá a felelet; „ez pedig cucurbita pomofera, s e bibircsós, angyalakám! cucurbita verrverr” egek ne hagyjatok! még ki sem mondhatta a nevet szegény ügyetlen bátyám, amint a kezében lévő jó súlyos cucurbita verrucosát néhai édesanyámnak éppen azon tájékára ejtette, hol én boldog burkomban orral felfelé feküdtem. Az anyám nagyot sikoltott, a bátyám pedig ijedten hőkent hátra. Óh, átkozott cucurbita verrucosa! átkozott neme a tököknek! bár az egész világon azon veszély érne, mely a Jánosét elszáritotta! Te levél hóhérom, kínzóm, s egész életem boldogta-

lansága! Óh, kedves olvasóim, tanuljatok példából itten, mely apró finom hajszárlugócskák mozgatják e világ bálvány alkotmányát! Ím, egy hitvány cifra tök egy ember egész életét szomorú gyászba borítja!

Az anyám és bátyám, mint rendszerint szoktunk, ha a kár egy harmadikat érdekel, csakhamar megnyugodtak. De a lebetegedés ideje elérkezvén, mi rémülés nem lépé meg az egész háznépet, amint a világ új polgárjának az orrán a cucurbita verrucosa csucsorodásait nyereg gyanánt ülni látja! A bába - mert még anyáink szemérmességére accoucheurt közel nem eresztett - hajlandó vala nyakamat kitekerni; az anyám ijedtében a pápaszemét a földre ejtette; én pedig az egész történet felől, hihető, semmit sem tudtam. Jaj, de csakhamar kíméletlen költöttem fel boldog tudatlanságomból. Nemsokára mindenünnen úgy ömlött reám a szerencsétlenségek serege, mint a nyílzápor ömlik a bajokra a tüzes csatában, vagy mivel a nyíl már nincs szokásban - a csókok zápora ömlik a tüzes szerelmesek között. S mindezeknek te valál szerző oka, átkozott cifra tök! Bár inkább fejem lágyára estél volna; úgy vagy én meseíró nem volnék most e világon, vagy fejem ostoba lapponfőre lapulván össze, ily szép meséket nem írhattam volna; s mondjátok meg, barátim, nem nyert volna-e tán a világ vele, a haza, s tán - négszemközt legyen mondva - a magyar literatúra is?

Boldogtalanságom láncának első szeme vala az, hogy az atyai háznál ki-ki úgy tekintett engem, mint egy lidércet, s mind szüle, mind cseléd ezen nézőponthoz mérsékelte becsemet. A következés az lett, hogy egyik méltatlanság rajtam a másikat érte. Tanítóim az orrommal való antipátiából nem kedveltek; tanulótársaim közül pedig az vala legszerencsésebb, aki orromhoz férhetett. Nyergesorrú vala gúnynevezetem köztük. Az elfojtott epe, s számtalan bosszúnyelés már akkor vágyat gerjesztettek bennem, hozzáférhetni a más orrához, s visszaadni a Talio büntetést. De majd ifjúvá serdültem, s a szerelem epedésével kerestem viszontszerelmet mindenfelé, s egy kedves kis feleséget. Ments meg, Isten! könnyebb volt a tyúknak gyöngyöt találni a szemeten, mint nekem asszonyt. Az egyik, amint megkértem, egyenesen az orrom alá kacagott; a másik két esztendeig hordozott orromnál fogva, s a harmadikban más-hoz mene férjhez; harmadik pedig, ez szegény leányka, kit szülei erővel akartak hozzám adni, magát kétségbeesésből a Dunába fojtotta. Isten tudja, mi nem lett volna még a leányokból, ha a szerencsétlenségek eltávoztatása végett magamat örök nőtlenségre nem kárhoztattam volna. Lemondtam tehát az élet földi mennyéről; s új pályába vágtam. A hazának használok, így kiálték fel nagylelkűséggel, s hivatalt indultam keresni. De kaptam-e? Egyik mecénásomnak viselős felesége borzadva kergete ki szobájából. Quem natura notavit! így szóla a másik, s hátat fordított felém. A harmadik - bár vízissza voltam - borvirágnak nézte bibircsóimat. Il a vécu, szóla a negyedik metreszéhez: ista sunt reliquiae mercurialium curarum, ezt mondja a secretariusának. Így hát szépen kimaradék orrom miatt a hivatalokból is. Kergetett, sőt mint a Horác gondja a lovas nyerge kárában, úgy ült a szerencsétlenség boldogtalan orrom nyergében, akármibe fogtam. Majd prókátoraim, ha pereltem, majd adósaim, ha kereskedtem rajtok, hordoztak orromnál fogva.

Látván, hogy fű, fa nekiesett az orromnak, valamint a kas, melyben a tolvaj méh erőt vett, maga is végre amellé áll, és segít ön mézét prédálni: úgy én is nem akartam szegény orrom bosszantásában hátramaradni. Én magamat a törvényes pályára szántam: minthogy pedig másokon azt tapasztaltam, hogy a sok ívnyi perek narcoticus referádáin, melyeket az ember vagy nem ért, vagy megun hallgatni, a jóltevő álom a zöld asztalok körül hamar elhinti mákjait, hogy idővel ezen esetben is legyen figyelemserkentőm, merő patriotizmusból reászoktam - a tobákra. De balsorsom itt sem szűne meg üldözni. Szegény orrom rossz néven vette a dolgot, s a következés az lett, hogy egyre-másra prüsszentgetett; ez közfigyelmet vont reám s boldogtalan orromra, melyet sokszor a föld alá kívántam.

Elhagytam tehát ezen dicséretes szokást is, s az jutott eszembe, hogy orromat operáltatni kellene, vagy tokot csináltatni neki; de egyikére sem akadt mesterember. Majd ismét más gondolat ütött. Megvallom, a sok bosszúság arra a véleményre bírta, hogy tán az orr nem is igen szükséges része az emberi testnek; mert úgymond, nem több bűdös dolog van-e e világon, mint jószagú, annál fogva az orr a szaglász által nem több rossz érzést nyújt-e nekünk, mint kellemest? Továbbá, majd bevett állítás ez: *Lucri bonus odor ex qualibet re*: nem lehetne-e tehát közönségesen a jó és rossz szag bizonyos mértékének, a nyereség kisebb vagy nagyobb mennyiségét elfogadni anélkül, hogy e részben az orrtól kérnénk tanácsot? Végére, nem járják-e többnyire meg azok, akik valami dologban csak orruk után indulnak el? Mind-ezen gondolatok arra határoztak, hogy - Isten bocsásd bűnömet! - az orromat mint szükségtelen, sőt veszedelmes tagot, maga egész kiterjedésében amputáljam, s ím, evégre kezembem is vala beretvám; amint az a gondolat, hogy az orrvágás eleitől fogva mind a két nemnél gyalázat bélyegének tartatott - mert kiben nincs meg a becsületérzés -, a gyilkos fegyvert ismét letétette velem. Ám legyen hát! kiálték elkeseredve, maradjon meg orrom, et valeat, quantum valere potest! De ha én meggátolhatom azt, hogy a világ minduntalan orromba ne ütközzék, ki tiltja meg nekem is azt, hogy én is a világ orrába ne ütközzem?

Jaj, de szegény legénynek a nagy világ orrához férhetni - ez ám a szirt, az a Rhodus! Semmi! kiálték ismét keménykedett elhatározással, amint a tág világban széttekintettem, úgy vettem észre, hogy majd minden embernek van az orrán kisebb vagy nagyobb csucsorodása, ha nem oly ocsmány is, mint az enyim. Van szemölcs, szeplő, *nota naturae*, borvirág et *reliquiae mercurialium curarum*; sőt akadtam nemeire az orroknak, melyekhez képest az enyim esztétikai orr; tudniillik azoké, akik azt mindenbe beleütik, és akik azt a másokénál feljebb szeretik hordozni. Ha tehát azt nem teszem is, amit a világ velem, hogy másokat orruknál fogva hurcolják, ne legyen szabad észrevennem azt, hogy a más orra sem kristály tisztaságú? ne legyen szabad - ha a csipkedést, fricskázást elhagynám is, melyre nehezen fogok mehetni - a jegyzett orrúaknak ezt kiáltanom: *amice, cape nasum!* vagy legalább kézszorítva lassan súgnom a fülükbe: *chare Collega!*?

Ím ezt mint író, s kivált mint meseíró - kinek a meséit, aki érti sem veszi magára - leginkább tehetem annyival inkább, hogy magános írószobám oltalma alatt, ha a recenziésekkel frigyét kötök, boldogtalan orromra nézve is, már egyszer nyughatok. Így lettem én, kegyes olvasó! meseíró, így lettem nyugodt orrú ember, kivéven, hogy nemrég óta módiba jövén a kurtalátás, az átkozott nyeregűtől pápaszemem fel nem tehettem. Így lett - minekutána a mecénásokra nézve is megsütötte a forró pép számat - a lúd az én mecénásom! S most már bizvást kiveheted zsebedből ismét morálrófödöt, s ám kárhoztass, ha lehet. Én mindenesetre azt választom, s teszem mottóul meséim elébe - tán akkor is, hogy csak magyar nec sapit eruditionem.

Mosolygnom a bajusz alól a kisebb bohókat, sőt kacagnom a nagyobbakat, ha agyart nem fenek, nem mutatok, ki tilthat el? Karcolások, csekély sebek; halálos döfésekhez pedig sem epém, sem fegyverem.

Az én mecénásom velem nem egy falubeli - ámbár nevel az én lakhelyem is libákat -, hanem a Tisza partja hantjain nevedett. Nemzetsége felől a levéltárból csak annyit tapogathattam ki, hogy első elei azon egy pár ludak voltak, melyeket Noé magával a bárkába bevitt, és hogy tizenhárom testvére volt; ezer szerencse tehát, hogy reátok osztályra menendő jószág nem háramlott, mert lett volna civakodás! Ifjúsága pázsít-, zab-, s tengerievésben telt el, így nevedett számomra szárnyában azon toll, mely nékem meséimben a halhatatlanságot megszerezte. Ezen toll a jobb szárnyában a harmadik vala; ámbár hazámban, aki erkölcsöt kíván javítani, az elsőbbséget, melyek keményebb orrúak, már bizvást választhatja.

Így, jó olvasó, ámbár az előadott biográfiákból mind a meseíró, mind mecénását talpig kiismerheted; mindazáltal fel mernék meséimből - melyek közül, ha szerzői hiúságom meg nem csal, mindegyikre jó darab halhatatlanság ragadt - százat egy dióra tenni; hogy a köztem s mecénásom közt fennálló szoros barátságnak okát - bár oidipuszi lélek lakjon benned - soha ki nem találjad. Nem hagylak soká kétségben; mert a találgatás közben arra a gondolatra fakadhatnál: hogy tán talentomunk, zsenink s lelkierőnk egyformasága köt bennünket össze. Ezen véleményed pedig hiúságomon nem keveset csorbíthatna. Egy szép metaforában fejtem meg tehát előtted nyájas szövetezésünk titkát:

Valamint a lúd minden elmenő állatra nyakat nyújtva sziszeg, de tőle egyik sem fél, sem sziszegésére útajából ki nem tér: úgy én is, a meseíró, hiában mesélek, moralizálok, csipkedek elő s hátra, senki sem fél tőlem, s nem is javítok meg, tudom, senkit!

Fátumunk s balsorsunk egyenlősége köt hát mecénásommal össze, jó olvasóm! egyébiránt meg ne ütközzél azon, hogy az ajánlólevélben őt *nagymájúnak* nevezem. Mert az én mecénásom nem a rendes mecénások közül való, a *nagylelkű* oly természeti epitetonjok, mint a koromnak a fekete. Ő szegény, ennek pedig ritkán van nagy lelke; s egyébiránt is az én ludam azon jól tevő, de semmit nem dolgozó állatok közül való, akiknél rendszerint a lélek testté és májjá szokott hízni.

Végtére csak arra kérlek, jó olvasóm, hogy jól talált árnyképeinket a könyv elején szemlélvén, elragadtatva érdemeinktől így ne kiálts fel:

Par nobile fratrum!

AJÁNLÓ LEVELEM A KÖNYVKÖTŐKHÖZ!

Képzelem, mint mereszti a csodálkozás olvasóim és magok a könyvkötők szemeiket, olvasván, hogy egy író ezeknek ajánlja könyvét, ezeknek, kik rendszerint egyforma szegény húron pendülnek jó magyar hazánkban vele. Nincsenek szárnyaik, melyek alá retirálhasson az üldözött író, nincs ébresztő olajok a pislogó mécsre, s nálok is amely nap keresi, az is emészti el.

De jó uraim! én most az egyszer feltettem magamban, hogy könyvem egész folyásában egyenes, nyíltszívű leendek olvasóim iránt, ha személyem és könyvem oly divat-hagyottakká válnának is miatta, mint - hosszú copfom.

A ravasz Ciceró ezt veri egy helyen a Cajus Caesar fejéhez:

„Et certe in armis, militum virtus, locorum opportunitas, auxilia Sociorum, Classes, Commeatus, multum juvant: maximam vero partem, quasi suo jure fortuna sibi vindicat, et quidquid est prospere gestum, id pene omne ducit suum.”

Ami itt a hadvezérről igaz, igaz az a pennavezérről is. Sok osztozott az író munkájában, sok osztozik dicsőségében is. De hányadik az a szerény író, aki a segéd társak jóakaratos fáradozásait az olvasó világnak be merné vallani? azt véli rendszerint, hogy olvasója, mint szorgos calculista, azonnal kivonja ezeknek érdemeiket az övéből, s némelyik, tán nem ok nélkül is, tart tőle, hogy a maradék - nulla lehetne!

Én szerencsét próbálok nyíltszívűségemmel, azon reményben, hogy a részre nem hajló olvasó, ha nálam is nulla találna fennmaradni, mellé teendi ennek az egyenes szívet; s az ily remanentiácskát, nem minden mai érdemmel cserélem fel.

Bevallottam: mennyit köszönök Lúd-Mecénásomnak, bevallom, mennyivel tartozom másik nevezetes segéd társamnak is, a - könyvkötőnek.

Úgy van! fényében, dicsőségében, halhatatlanságában az írónak, osztozótárs a könyvkötő. Nála nélkül az író könyve töretlen dió, fedetlen asztag, gémetlen kút! - Ki olvassa a kötetlen példányt? Az ő Köntöse nélkül idejekorán eldúlja az idő vésze a századokra készült munkát is! de kivált nála nélkül elhalna a legszebb kedvtelés a világon (melyet mindjárt a lepke-szárny-collectio után teszek), tudniillik azon szép ízlésű uracskák kedvtelések, melynél fogva házi bútorul szép kötésű könyveket vásárolnak össze, hogy azok kéztől, portól, sőt olvasó szemtől is megkímélve, aranycsillogással kandikáljanak ki a szekrény üvegén! Nála nélkül elenyésznek ez a szép videri, nec tamen esse! s ami nekünk íróknak nem csekély sajón lenne, még több magyar könyv maradna maculátának a nyomtató páhojában, mint eddig is!

Osztán: hányszor nem esik meg, hogy csak a rézmetsző és könyvkötő fordítják meg a szegény olvasónak veszett fejszéje nyelét? Minekutána legérdemesebb chemicusaink, technológusaink, mívészeink, fabrikánsaink, pecsétzedőink hiába fáradoztak annak feltalálásában, hogy az egyszer benyomtatott papírt mint lehetne ismét tisztává tenni; azon esetben, ha gyáva munka nyomtatódott reá, s mi azt jó helyett megvásároltuk, csak az említett két úriemberek térítnek valamit vissza veszendő pénzünkből, s ekkor legokosabb tettünk ez: (megsúgom, bár előre tartok a számos könyvgyilkolástól), hogy a könyvet többféle nevetlen használásra, sans façon kivágjuk, a kötésbe pedig tiszta papírt varrunk, s konyha-, házi-, gazdasági stb. jegyző-könyvnek használjuk. Így, ha még rézlapot is kaptunk a könyvvel, mi kárunk sincs; falra vele! Ezért látjuk már ma a leghitványabb munkákat arany-, marokén- és szatinkötésekben, a híres John és Stöber rézmetszései díszesítve. A gyáva lelket majd mindenütt szép köntös palástolja.

De tán arra a gondolatra jöhetnének jámbor olvasóim, hogy magam is azért metszettem rezes könyvem eleibe, azért adok szép szót könyvkötő uramnak, hogy könyvem lelki hiányát el-
űssem. - Nem, uraim, asszonyaim! ennyire nem terjed ki nyíltszívűségem. Én szintoly érde-
met tulajdonítok magamnak, mint akármely éves, hónapos és hetes író; hízelkedem magam-
nak, minorum gentium tisztviselői hiúsággal, hogy nevem én is kivívtam a homályból, és
szintúgy juszt tartok a halhatatlansághoz, mint akármelyik versgyártócska, s éppen ezen
sustentatio juris nógat a jólelkű könyvkötőkhöz folyamodni. - Bővebben kitárom a dolgot:

Mint előbb kötetemben is említém, annyira óhajtottam eleitől fogva a halhatatlan nevet, hogy
a világért nem lettem volna szakács, hajfodró, fazekas, cukormíves, szita- és strimflikötő,
szappanos, parókás, húsáros, pék stb., hogy csak a napnak, vagy elemésztésnek dolgoztam
volna! Amerre utaztam, bolyongtam, ablakok üvegeire és fák héjaira felmetszegettem neve-
met, hogy tudja a világ léteimet. Ily hírlihegésben mi természetesebb, mint ezen nagy cél el-
érésére az írói pályát választani eszközül? mert egy az, hogy már gyermekkoromban csodál-
tam, hogy Horác, Virgil s az én mesterem is, a phrigiai bölcs, kik ezelőtt sok száz esztendővel
éltek, még ma is élnek; más pedig az, hogy legkönnyebb dolognak találtam, télen fűtött
szobában, nyáron hűvös szobában vívni ki a halhatatlanságot, melyért más izzad és fázik. -
Hogy lettem éppen meseíróvá, első kötetemben ab ovo ad mala előadtam s minekutána tehát
már két kötetet írtam meséimből össze, úgy vélem, senki nekem a halhatatlanságot difficul-
tálni nem fogja; ezt ki is kérem!

Jaj! de a mai időben úgy tapasztalom, az írók és mívészek halhatatlansága és munkáik örökké-
valósága csak relatíva idea; mint gazdagság, szépség, nagyság stb. Be más örökkévalóság
pillog le az egyipti piramis csúcsáról, Dendyra falairól, Apolló és Laokoon üstökeiről, s
fentebb tisztelt Homér, Virgil, Horác s Aezóp betűiről, mint amely mai papírfalacskaink, kerti
szobraink, románkáink, szonettecskéink s ódácskáink felett repkedő sasként lebeg, s mintegy
félvén a roskadástól, rájuk szállni nem mer! Úgy van! a mai írói élet igen egymértékű s
változású az állatélettel. Ritkáié tart tizedekig (század számra ma már nem is beszélhetünk),
némelyiké évekig, sokaké évig, s a legtöbbször egy nap szüli és temeti.

Quem dies vidit veniens superbum,
Hunc dies vidit fugiens jacentem!

Mi tehát menthetőbb, mint az, hogy én is féltvén munkám az efféle halhatatlanságoktól, az
egyptiek példájok után, meséimet mintegy bemúmiáztatni kívánjam, s ezen baráti fáradozásra
- könyvkötő társaimat kívánjam megkérni?

Csalhatatlan igazság az, hogy a századoknak írt munka is elkopnék s elnővődnék ha csak
brochure-be kötve járná a tudós világot; s mennél jobb, olvasottabb a munka, annál előbb.
Tapasztaljuk, mily rongyosan tér a román (az erkölcsöt és vallást oktató könyvek ily hirtelen
kopásoktól mégis mentek!) tulajdonosához vissza. Ki kétlené hát, hogy a könyvkötő mintegy
bemúmiázza a könyvet a halhatatlanságra, vagyis azt legalább egypár évvel megtoldja.

Látom, mint mosolyognak olvasóim a bajusz, olvasónéim a szép orrocska alá: hát az úr miért
borítottatta csak színes papírba a maga halhatatlanságára szánt meséit és aforizmáit? ezt gördítik
előmbe.

Engedelmet kérek, jó uraim, szép asszonyaim! erre, úgy vélem, egy okos terv vezérlett.
Egyenességem ismét meg nem engedi, hogy eltitkoljam, s ki is fűrná oldalamat. - Kemény,
erős kötést három fontos okból nem mertem adni könyvemnek.

Először: Mert könyvem drágább lett volna, pedig az olcsó magyar könyvre is kínosan gyűl az
előfizetés.

Másodszor: Ellenkezett volna szerénységgel (baráti fülek s néma falak közt nem ily akaratosszokott ez nálunk írónál lenni) a cifra bőr, bársony, tokos s csillogó arany kötésekkel mintegy előre megszabni becsét munkámnak.

Harmadszor: Legnyomóbb volt előttem az attól való rettegés, hogy netalán a cifra kemény kötéstől ingereltetvén sokan, elébbeni gyászos tanácsom után, kést, tűt, cérnát fognak, s konyha-, házi-, gazdasági stb. jegyzőkönyvvé metamorfizálják jámbor meséimet, mely gyilkolástól mostani köntösében éppen nem féltem, mert - paupertas ubique tuta!

De ezen negligé könyvemnek csak próbaévére szabattott. Zsákban macskát nem árulok. Ha úgy találndja a kedvező olvasó, hogy jobb ruhát is megérdemlene, majd szabot néki mást; azon esetre pedig, ha könyvem és olvasóm kölcsönösen lélekre nem találndának egymásban, hadd vesszen szegény, első pongyolájában! nekem mindenesetre elégedés s örömdiadal léssen, egypár év múlva, itt-ott egy-két darabot meséimből erős kötésbe múmiázva megpillantani. Mert már ez koszorú, babér, borostyán et similia lesz tudós homlokomra, ha nagyobbára kikopnak is ruháikból s a tudós világból gyermekeim! hiszen egy példány magában elégséges nevem fenntartására, kivált ha ez oly szerencsés lehet, hogy valaha egy magyar Athénást írónak kezébe akadhat.

Ezen második kötetés esetére, kérem már én meg könyvkötő uraimékat, hogy magokért tegyenek ki. Ne vegyenek példát azon szabókról, kik a szerzőnek szabnak tartatlan ruhát, szabjanak könyvemnek olyat, mely unokákról unokákra szállhasson, s truccoljon molynak, időnek. Evégre jók lesznek a bőrkötések; de leginkább javaslanám s kérném a kutyabőröt, mert ez nagy tekintetet ad tudós és tudatlan világ előtt, s mint a bor és dohány, mennél régibb, annál becsesebb. Meséimet pedig, mint nem érzőket, nem féltem azon hiú kevélységtől (melytől az érzők között sokan nem üresek), hogy kutyabőrbe elbízsa magát.

Milyen színű legyen könyvem első borítéka? milyen a második kötése? milyen formájú legyen az, s mennyi értékű arany vagy ezüst csillogjon rajta? meg nem határozom. - Ha egykor filozófus könyvkötőink lesznek, melyhez, a mai bölcselkedő időben, nem csekély remény lehet, megérjük azt is, hogy minden rendű, rangú, osztályú és értékű könyvnek meghatározott köntöse leend, mely is a szegény vevőre nézve, ki most gyakran a Dunába csapja pénzét, nem csekély jótét fogna lenni. Ekkor bizonyosan elenyészik azon gyakori sületlenség is, hogy a tisztess könyv szeles harlequinádban, a szeles literátori bajazzo pedig talpig tisztess köntösben kerül a tudós világot. Addig pedig míg e lenne -

Könyvemet kedvező kezekbe ajánlván, vagyok

A szerző

A VARJÚ ÉS A FÜLEMILE

- Hitvány énekes! - szóla megvetéssel a varjú a csattogó fülemiléhez. - Pohos dögevő -, felel ez -, neked tetszeni nem vágytam soha! Dögöt nem jelentget énekem.

CUKORMÍVES

A haldokló cukormíves ágya előtt egy asztalra tétette utolsó mesterművét, egy nagy süteményt, mely Belgrád várát ábrázolta. - Nem halok meg egészen - így kiált fel meglegedetten -, élni fogok ez alkotásban a maradék előtt! Szegény! hányadik metamorfózison ment azóta keresztül mesterműve!

Írócskák! reménylem, értetek?

A SZAMÁR

A szamár irigyelve szemlélte, mint vala ura előtt egy angol paripa kedvességben. - Ah! most értem én - így szóla szokatlan víg szökéssel -, mi hibázik nekem? az átkozott nagy fülek, s az ormatlan legyezők tesznek engem mások előtt utálatossá. - Ballag azonnal s nyüzsög a juhászon, hogy ocsmány füleit s farkát vagdalja el. - Óh jámbor! - felel az - nem fül, nem fark a te árulód, hanem az, hogy szamár vagy.

Cifra köntös fityeg az uracsán, szépen füttyöl, dalol, táncol, de a kalap tököt fedez.

KOPERNIKUSZ ÉS AZ URACS

Kopernikusz szisztémájának hetykén veté ellen egy uracs: ha a föld forog, miért nem dönt el engemet fordulásával? - Mert az úr szerfelett kis pont a nap szisztémájában - felel mosolyogva a tudós.

A VAK ÉS A SIKET

Egy siket és ismerőse, aki a belső hályog miatt nem látott, a játékszínbe mentek együtt, egy új énekesnő hallására. - Egek! beh felséges hang! - szóla a siket a vakhoz. - A hang amilyen - felel ez -, de az akció, akció!

Mily sokan ítélnék csak azért, hogy eltitkolhassák mások előtt valamihez nem értésöket!

A DENEVÉR

Megunta tojáson ülni a denevér: óh, gyáva heverés! - így kiált fel, érdemes-e hitvány kölykökért így vesződni az unalommal? - és esdekle az Isteneknek, mentenék fel őtet e nemtelen kötelesség alól. Megnyeré ezt a nyughatatlan, s azóta elevent szül. De ím, utálatba jöve minden állatok előtt anyai hidegségéért, s mindenektől megvetve csak éjjel repked, és barlangokba rejtezik.

Anyák! szükséges néha a dajka is - de az anya mindig.

A FECSKE

Vidám nyári nap volt, s a fecske víg csevegéssel szálldosott a fentebb levegőben. De nem-sokára messziről megdördült az ég, s amint a ború közelgetett, mindig alább-alább szálldosa a fecske, míg végre majd a földet horzsolá. - Kis lélek - így szólt hozzá a veréb -, kit a bölcs idő ily alázásra és változásra bírhat! a komor minden időben egyforma marad. - Barátom! - felel ez -, ostoba az ily bölcs.

Magát az időhöz és körülálláshoz szabni tudni - a fő bölcsesség.

A MÉHEK ÉS MEDVE

Egy görbe fa odvában honolt méhrajhoz nem férhetvén a medve, kíváncsian szemlélté alulról szorgalmát. - Együgyűk! - szól végre az irigység belőle -, hogy nem unjátok oly apró cseppekbe gyűjtögetni azt a kis mézeteket; nekem ugyan nem volna béketűrésem hozzá. - Azért is nyalogatja éhen uraságod téiben a talpát addig, míg mi kényünkre élünk nyári kereseteinkkel.

Aki nem munkál, ne is egyék az!

A MEDVE ÉS EVET

Kedvetlen komorsággal járdalt a medve az erdőben, s meglátta egy fán vígan ugrosni az evetet. - Oh be könnyű elméd van! - így szólt megvetéssel hozzá. - Miért nem szokol több komolysághoz, mindjárt többre néznének az állatok? - Az meglehet - felel ez -, de én ugyan oly bohó nem vagyok, hogy kis örömeimet, melyek legszebb boldogságomat teszik, némely gyávák gondolkozásainak s külső fénynek áldozzam fel.

Boldogtalan vagy! ki abban vadászod az igaz boldogságot, hogy többnek látassál mások előtt, mint ami vagy.

AZ OKOS ELEFÁNT

Az állatok tanácsot ültek, s mérgesen keltek ki az ember uralkodása ellen. - Miért szenvednénk tovább - mondának - e jármot nyakunkon? Nincsenek-e velős csontjaink, mérges körmeink, kemény szarvaink s számtalan fegyvereink öellene, gyáva, erőtlén állat ellen? - Javalló

zúgás támad a gyűlésben; de az okosabb elefánt: - Csillapodjatok - úgymond - barátim! Mindenünk több van, mint az embernek, de - eszünk nincs annyi. Pedig ahol ez van, ott az uraság.

Nevetem, midőn panaszt hallok, hogy a fő- vagy alispán despotizált. Miért engedik uraságot? Az ész korlátozni lehet erősebb ésszel; de nem is ismer más fegyvert.

A VARJAK GYŰLÉSE

A varjak gyűlést tartottak. - No, mit végeztetek? - kérde egy visszatérőt a szarka. - Azt, hogy a jövő gyűlésen fogunk végezni.

A PÁSZTORGYERMEK

A pásztorgyermek hosszas erőlködése után felmász a terebély körtvélyfára. - Nyújts kezet, segélj fel engem is! - könyörge neki egy gyengébb pásztortársa. - Hiszen úgysem győzöd magad a nagy fa termését leszedni. - Igaz, hogy a gyümölcs itten kettőnknek is sok lenne - felel a gyermek a fatetőn -, de ha felsegítnék, majd azt vélnék több társaink, hogy én is oly könnyen másztam ide. Inkább mássz, ahogy tudsz, vagy hullajtok számodra gyümölcsöt, ami nélkül ellehetek.

Mily sok pátrónus urainknak mutatok tükröt itten!

A FAGYAL

A fagyal kellemes virágával sokáig kétségessé tette a rózsának az elsőséget. - Oh, bárcsak gyümölcsöm is teremne! - sopánkodék a hiú, s teljesedést nyere óhajtása. Azóta nehéz szagúkká lettek virágai, s belőlük hitvány fekete bogyók feselnek. - Szegény barátném - szólnak szánakozva hozzá a rózsák -, elég egynek egyben fényleni.

AZ ÜRGE

Egy ürge felmász nagy bajjal a határhányásra. - Istenem! be nagy hegy! - felkiált örvendő meglepődéssel. - Mint fogja bámulni a világ, hogy ennyire tudék mászni! - Ürgének biz ez sok! - mondá egy közel böngésző róka -, de azért még nem hegy! - S könnyen szökte által ürgéstől a hányást.

A SAS ÉS FÜLEMILE

A sas szánakozva néz a fészkeből, melyet egy felhőig nyúlt cserfa tetejében rakott, mint hajlong minden szellőcskére a kis fülemile fészke az alacsony bokron, s a gondos anya ekkoron mint remeg. - Kis bohó! - így szólítja meg. - Miért nem jössz fel szomszédságomba?

Itten bátorságban lehetnél. - Azonban az énekes madárka egy iszonyú éjjeli vész után reggelre a fát forgácsokba s a sást fészkestől összezúzva látja. - Óh, be jó vala - így szólt ekkor -, az alacsony bokron maradnom. Hajlong ugyan a bokor, hajlong: de a nagy szálfá törik!

AZ OBELISZK

Egy fejedelem, országlása fényének emlékeül, egy temérdek obeliszket vágyván emelni, messze földről ritka szép s nagy gránitot hozata. Összehívatta országa minden faragóit, s a munkát ügyességökre bízta. Sokfelé mentek ezek között a vélemények az oszlop formája, nagysága s jelei iránt. Ki-ki tetszése szerint lásson munkához, volt a végzés. Véssett a kövön céhbeli és kontár, s ügyetlen vésések törülték el gyakran a mesterművet. Emeletlen marad az obeliszk, s feldarabolva a szép gránit.

Édes nyelve hazámnak! félek, nehogy a gránit díjára juss!

A KANDÚR

Karmoltan jöve le a padlásról a macska. - Hol jártál? - kérdi szánva tőle gazdája. - Kedves feleségemmel mulatoztam - felel nyájas simulásokkal a kandúr. - S hol kaptad ezen szörnyű karmolásokat? -

- Tőle a lelkemtől, s örül a szívem forró szerelme ezen bizonyos jeleinek.

A gazda csodálkozott: mert még - nőtelen volt.

AZ OROSZLÁN ÉS MEDVE

- Tegye fel a proklamációt, titoknok uram! - parancsolja az oroszlán a medvének. - Háborúm lesz az elefánttal. - Kár ezzel fáradnunk, uram! - felel ez. - Ha győz felséged, az egész világ hinni fogja, hogy igazsága volt; ha vesz, senki sem fog ügyelni proklamációjára. Az igazság felséged körmeiben, nem az én pennámban vagyon.

A MAJOM

A majom hosszas fogságából elillant. Az atyafi majomsereg örvendezve vette őt körül, de mint elbámula mindegyik, amint a megérkező idegen makogás mellett emberi eltanult mozgásokat kezdte ejtegetni, s felei közé sehogy sem szokhata, sem vegyülhete. - Gyáva! - szóla szánakozva az anya. - Te majomnak már nem érsz semmit, embernek pedig ostoba vagy.

Magyarom! elvész az eredeti karakter a sok követésben.

AZ ÁLLATOK TÖRVÉNYSZÉKE

Az ember panaszt teve a nyúl ellen, hogy sok kárt teszen a vetésben. Széket ülének az állatok, s törvényt tartának a bevádlott felett. - Ezt szorosan kell vennünk, uraim - szól a róka -, s tekintsük, hogy a hatalmas ember teszen panaszt, akinek bosszújától retteghetünk. - Halált a nyúlnak! - ordítanak egyszerre mindnyájan. - Hóhéra legyen minden, aki hozzá férhet.

- A szegény juh is adott be egy folyamodást a farkas ellen - folytatja a róka -, hogy fiát erőszakkal elragadá. - Hm, a juh? - mondának vont hangon az előkelők. - Az való, hogy farkas atyánkfia is sok csínt teszen. Eresszük voksra a dolgot.

A végzés az vala: per folyjon, míg él, a farkas ellen, holta után pedig a testét férgek emésszék meg.

A KUTYA

Dühös méreggel ugatott a kutya egy elmenő szekér után, s a kereket faldosta. - Mit dühösködöl - így szólt egy tehén hozzá -, hiszen a kocsi nem árt neked semmit? - Nem árt? - felel fogcsikorgatva az eb. - De halad, én pedig maradok.

Az irigység nem hagyja magát, nem hágy mást boldognak lenni.

A TÉGLAVETŐ

- Óh Istenem! engedd még egy pár hétig tartani e szép száraz időt! - sopánkodék egy hosszas szárazság idején a téglavető. - De az én szamaram esőt kiáltott ma, barátom - megszólal háta megett a földműves. - S találd ki, melyitek szólott inkább közhaszonra!

Oh mily sokkal több az alacsony haszonlesőnél a jószívű ostoba.

A HIÚZ ÉS RÓKA

- Beh szeretném éles szemeidet! - így szól a hiúzhoz a róka. - Egek mentsenek! - felkiált amaz. - Fortélyod új fegyverrel szaporodnék; inkább az oroszlánnak engedném azokat, hogy jobban szemébe tekintene velők az ily ravasz udvari embereknek.

A MAGYAR VENDÉGSZERETET

Egy francia így írt hazájába a magyar vendégszeretetről: a magyar nemes kaput nem tart, vagy azt örökösen záratlan hagyja, nehogy a vendéget eltiltani láttassék. Ezt úgy szokta nézni, mint csupa gyomrot, amelyet sok válogatott étkeivel s szíves kínálgatásaival minduntalan ostromol. Étél után engedelmet kér, hogy jól tartott, s még szuszoghatsz. Éjjelre csupa pehelybe fullaszt. Másnap, hogy mulatni kényteleníttessél, vagy kerekedet vereti ki, vagy cselédedet itatja le.

A dátuma ezen levélnek egy kevésbé régi ugyan, de hála az égnek, még nem egészen avult el.

A TARKA KÖNTÖS

A szabó gyermeke gondosan felszedte az elhullott posztó darabokat. - Oh atyám! be szép ez a királyszín darab, hát még ez elevenzöld! Mint habzik e sötétkékes folt, s nézd mint játszik e vegyes színű. De ezen fekete, ugye, legtisztább? Beh szép ruha kerülne belőlük együtt!

A nyájas atya teljesíté fia vágyát - s így került ki a nevetséges - harlekinruha.

A SZAMÁR ÉS CSIKÓ

A szamár egy vízhúzó alkotmányt, rovott padozatokon, egy helyben léptetve hajtott. A tüzes csikó fülelve tekintett be az ajtón. - Te erre nehezen volnál szer! - így szólítja meg őt a füles gúnyolva. - Az igaz, hogy szamárnak való munka! de melyitek is a machina; ez a kerek alkotmány-e vagy te, bátya?

Koporsó a zseninek a szoros korlátok!

AZ AHI

Az ahi, nem jegyzi meg a história, hogy és mikor? megjelent egykor Európában. - Mily különös derék állat! - így kiáltanak fel csodálkozással az állatok. - De mi hát az a derék benne? - kérde a róka. - Termete csekély, tekintete ínséget tolmácsol, szava szánakozást indít, rest járása untat - én valóban gyávább állatot nálánál köztünk nem ismerek. - Igen, de - külföldi - kiáltanak egy hanggal mindnyájan.

A MEDVE

- Hallom, nagy mester vagy a mászásban - szól az oroszlán a medvéhez. - Nosza, szökjél fel eme fára! - Uram, én csak az egyenesre tudok mászni - felel a mackó. - Ez pedig, amint látod, görbe. - Úgy én ügyességedért nem adnék egy legyet - mondá az oroszlán -, hiszen nagyobb részint görbe az erdő fája.

Sok tudós mindent tud, csak azt nem, amit kellene tudnia.

CERBERUS

Egy földi árnyék érkeztere szokatlan nyájasságot mutatott a dühös Cerberus. Farkcsóválva ugrott fel reá, s játszó szökésekkel kísérté Minosz eleibe. Ez csodálkozva szemlélte a ritka esetet. - Ki vagy? kérdi az árnyékot. - Recenzens - felel ez; s megszűne Minosz csodálkozni.

HAYDN

Haydn, amint mesterművét „a teremtetést” először adta, a darab sokaknak nem tetszett. - Mi ízebb hús - így szóla a virtuóz -, a fácánnál? mégis két neme az embereknek nem eheti, a fogatlan, aki nem rághatja, s a rossz gyomrú, aki nem emésztheti.

Vigasztalástokra ez, hazám koszorús írói, ti kevesek!

A GÓLYA ÉS GAZDÁJA

A visszatért gólya így szólítja meg a háztetőről gazdáját: - Nem köszönettel tartozol-e, gazdácskám, nekünk, hogy újra visszahoztuk néktek a tavaszt? - De barátom - felel ez -, titeket hozott a tavasz vissza!

Hízelkedik az emberi hiúságnak, a nagy történetekben magának részt tulajdoníthatni, vagy legalább mondhatni azt, hogy előre láttuk azokat.

A BAGOLY

Egy nevezetes napfogyatkozáskor, a szokatlan madarak búsan kullogtak háló helyeikre. - Istennem! hát már alkonyodik! - panaszlálok mindnyájan! - Biz éj lesz ott megint - hála-örvendve huhogá a bagoly. Azonban elmúla a nagy égi tűnemény, s gúnyosan kacagtatott ki a nagyfülű.

Beh alacsony lélek fért abba, aki a közínségben nyereséget keres.

A KAKAS

Az elvénhedt kakas sajnosan nyújtotta a sas trónja előtt panaszát, hogy számos fiai s unokái aggott korára érte semmit sem akarnak tenni. - Hát te tettél-e érettek nevelésökben vagy táplálásokban valamit? - kérdé a monárcha. - Énnekem a hárememmel volt szüntelen dolgom - felel a kakas -, s a hajnalt kelle vigyáznom. - Tanuld meg hát ön károdon, barátom, hogy csak a jótett szülhet háládatosságot.

HÉRAKLEITOSZ ÉS DÉMOKRITOSZ

Könnyes szemekkel sétált Athén utcáin Hérakleitosz; szemközt jöve neki a nevető Démokritosz: - Mi bajod? - kérdé az utóbbi kacagva. - Ugyan, hogy lehetsz ily könnyelmű - felel a síró -, minden szegletében látván hazádnak a romlottságot s az azt követő veszélyt. - Barátom - szól folyvást nevetve a hordó lakosa -, vágass eret magadon, s meglásd, azonnal jobbra fordul a haza dolga.

A LÁNCOS MEDVE

- Mackó! te már sok muzsikán táncoltál, szólj, melyik tetszik neked legjobban? - így szólította meg medvéjét az olasz. - Egyiket sem hallhatom, uram, láncom zörgésétől! - felel szegény.

A RINOCÉROSZ

A hülye rinocérosz meghallá a közte s elefánt közt való gyűlölség meséjét, azóta nagyobbra nézé magát, s széjjel dicsekvék természeti ellenkezésével. - Azt hiszem - mondá a róka -, hogy te gyűlölöd az elefántot: mert sok irigyelhető tulajdonságival múl téged felül; de hogy ő ellenséged legyen neked, gyávának, abban nagyon kételkedem.

AZ EGEREK

Az egerek tanyát ütöttek egy asztag alatt. Bátorságban minden ellenségtől, gond nélkül lakoztak itt a gazdag búzaszemekkel. De a cséplés folytával fogyott az asztag, s az alsó kérékre kerülván a sor, azon egér vala szerencsés, amelyik a csép elől elillanhatott.

A jó kvártély nem haza még, valamint a haszonért tanyázó sem hazafi ám.

A PRÜCSÖK ÉS VAKONDOK

Az éhes prücsök befúrta magát a gazdag tárú vakondokhoz. - Az egész világ hirdeti hallásod finomságát - szól hízelkedve hozzá. - Benned, reménylem, mecénásra talállok: engedd, hadd üzzem énekemmel unalmaidat. - Elkezdé csiripelését, de a vakondok: - Hagyd el, barátom! hagyd el - szól fület dugva az éneklőnek -, éppen mivel finom a hallásom, nesze, fizetek azért, hogy nekem ne énekelj többé.

Az ily mecénás is szükséges!

A TEHÉN

Egy tehén, a katonának elveszett borjúbőr iszákját édesdeden nyalogatá. - Beh szép anyai érzés szorult ezen állatba - mondá magában egy elmenő asszony. - Bizonyosan a borját véli szegény ez iszákban. Felköltöm a jámbort édes csalatásából. Nem a borjad az, szolgál! - szól a tehénhez. - Tudom, asszonyom - felel ez -, hanem egy kis sócskát érzek az iszákban; azt nyalogatom.

Beh szárazon maradnának legszebb tetteink, ha a haszonlesést levonnánk belőlök.

AZ IGAZSÁG TEMPLOMA

ALLEGÓRIA

Az igazság templomának kulcsa még Minerva idejében elveszett. A hajdani kor minden lakatosai próbálgatták erejüket egy új kulcs készítésén. Mesterséges tollak, lyukazatok, görbítések látszottak a mestermíveken; de velek nem nyílt az ajtó. - Bárdot ide s fokosokat! - kiált végre a pórsereg. - Erő kell oda, ahová a mesterség nem hathat! - s befeszült, beszakadt volna a szent küszöb, ha azt az isteni kéz nem tartotta volna. - Megállj! - így kiált a gyülevész néphez egy felhő közepéből Minerva. - Itt a kulcs! - s leereszkedvén a templom ében ajtajához, azt a bámuló művészek láttára egy hitvány szeggel nyitja ki. - Nincs az igazság oly nagyon elzárva előtted, ember - így szól -, mint véled, s éppen azért nem találod azt, hogy igen mesterségesen keresed!

A VEREBEK GYŰLÉSE

- Ugyan mit végeztetek oly sokat? - szól a verébhez a fecske. - Hallottam nagyon csiripeltetek a bodzafán tartott gyűléstekben! - Hát nem tudod, hogy amely tanácsházán sok a lárma, kevés a végzés?

A SZAJKÓ ÉS FÜLEMILE

A szajkó megtanulta követni a kútágas nyikorgását. Azonnal muzsikai próbát hirdete, s nem hallott újjal fennén biztatá publikumát. A madarak nem tudták, mit ítéljenek a szokatlan hangról; de a fülemile mosolygott: - Fület sért ugyan - így szóla -, de mégis szép muzsika lehet biz az - szomjasnak.

AZ ÖZVEGY GALAMB

A párját vesztett galamb keservesen nyögdécselve síra hímje után. - Mit sírsz? - így szól egy barátnéja hozzá. - Hiszen nem vagy te érzékenykedő gerlice, s van több hím is e világon! - De némely hímeckék azt állíták - felel biztos sűgással a síró -, hogy a könnyes szem nekem igen jól áll.

VINKELMANN

Vinkelmann elragadtatva csodálta Clemens múzeumában a Tassót. - Mit tudsz bámulni egy fej nélkül való derékon? - kérdi tőle gúnnyal egy értetlen idegen nagy úr. - Barátom! - felel a szépművész, végig tekintve a tudakozón. - Hány fejetlen derekat bámul a világ! amely annyit, mint ez, nem ér?

AZ OROSZLÁN ÉS SZAMÁR

Aesópus zamara, amint az oroszlánal vadása, s ordításával a szokatlan vadakat megzavarta, így szólta meg hatalmas bajtársát: - Hát erőmnek nem akarod-e hasznát venni, uram? - Te csak rúgni tudsz, koma - felel mosolyogva az oroszlán. - Ez pedig csak gyáva védelemre való.

A LÉGY ÉS PÓK

Egy légy Clemens múzeumában Apollóra szállt. - Nem tőlem függ-e híre ezen imádott remekműnek? - így szól a pókhoz. - Nincs-e hatalmamban azt bemocskolni? - Van - felelé a pók -, de míg szennyeid lemosatnának, gyakran fog a tisztelő szépművész azon méltó panaszra fakadni, hogy a mesterdarab a szemtelen légytől jobban nem óvatik.

Ily szenny a rágalmazás az igaz érdemen.

A CSIKÓ ÉS ANYJA

A szabadon legelő csikó délceg paripát látott arany szerszámban maga mellett elmenni. - Beh boldog állat! - így sóhajt. - Bárcsak nagy lennék már, s ily szerszámot nyerhetnék egykor! - Fiam - szól hozzá az anya -, tanuld meg azt, hogy a rabság aranya mindenkor szomorúan csillog.

PAINE

Paine, nyomtató legény korában, betűszedésben számos hibát ejtett. - Lódulj! - így szól a tulajdonos hozzá. - Látom, semmi sem lesz belőled. - Jól mondod - felel önértékeléssel a korholgatott. - Bajos csak kézzel dolgozni annak, akinek fejében az ereje.

Szűk körhöz szűk ész való. A nagy elme a kis hivatallal éppen úgy van, mint a nagy állat a szűk kalitkával.

A KOMONDOR ÉS ÖLEB

A juhászkomondor csendesen ballagott a nyáj után. Pajzán csevegéssel támadta meg őt az uraságnak, mely a nyáját jött megtekinteni, kis ölebe. - Be sovány vagy, atyafi! - így gúnyolja, - Bizony, csak bőröd-csontod. - Oka az - felel hidegen a nyájőr -, hogy a mai világban gyakran jobb kenyér a tányérnyalóság a hív szolgálatnál.

AZ ÖKÖR ÉS CSIKÓ

- Mit nyámmogsz? - szól a kérődző ökörhöz a tüzes csikó. - Így sohase lakol jól: nézd, így egyél; - s mohón harapja a füvet. - Keveset inkább, ifjanc barátom - felel a szelíd jármos -, de jól emésztve.

Hazám írói, keveset kell írni, tudósai, keveset olvasni, de jól emésztve.

A MACSKA ÉS GAZDÁJA

- Mit simulsz, mit törleszkedel hozzám? - szól a gazda hízelkedő macskájához. - Talán nem tudom, hogy ezt a darabka pecsenyét érzed nálam, s azt véled, hogy szeretetnek veszem csapodárságod? - Nem, édes gazdám! - felel biztosan a kandúr. - De ha egereid nem volnának, te is tartanál-e engem?

Magáért szerettetni, kába kívánság! kölcsönös haszonlesés a világ összekötő lánc.

A KAKUKK

A kakukk, korholtatván a többi madaraktól, hogy tojásait idegen fészkekben hagyogatja el, így felelt: - Jól tudom én, hogy mindig fognak együgyű jószívűek találkozni, akik magzatimról nálam is különben gondoskodnak.

Be bátran tart számat gyakran a restség és gonoszság a mások gyengeségére s jószívű együgyűségére!

A HANGYÁK

A gazdag hangyáknál, kik egy úr kertjében honoltak, eleséért könyörög az éhes prűcsök: - Juttassatok - úgymond, - bőségtekből a szépművésznek is, aki gondjaitokat mesterségével feledésbe ringatja, s unalmaitokat enyhítgeti. - Adának a könyörgőnek. Majd a borz tipegvén elő. - Nyújtsatok nekem is gyámoltalannak! - így szól. - Lám, én ügyetlen kövérségemtől a munkára alkalmatlannak hízván, semmit sem gyűjthettem élelmemre. - Megszánták őt a jámborok; s adának neki. Nyájasan simul utána az egér elő. - Tudjátok-e, barátim, mit? - így szólítja meg a kis társaságot. - Urunk, akinek éppen szobája falában áll lyukam, elvégezte halálotokat. Én kihallgatám, hogy holnap forróztatni akarja fészketeket: de ha gazdag tárházatok kincseiből nekem is, aki most megszorulva vagyok, juttattok, szószólótok leszek az úrnál, kinél nem keveset érek, s becsületemre fogadom, hogy megtartom zsombékotokat. - Szegények az ígért pártfogásért mit nem adtak volna neki oda? A patkány megkímélé őket kéréseivel, hanem lopa. Csínyjeit észrevéven gyűjteményök fogyásából a kárvallottak, a bátor hörcsögöt hívák segítségül, aki vitézül elverte ugyan a tolvajt, de az ügyefogyott hangyáknak majd minden eleségét hadizsákmányul vitte el. Akkor ezek: - Istenem! - így sóhajtnak búslakodva. - Be bajos a dolgos rendnek az oly társaságban élni, melyben sok a heverő!

A LÉGY ÉS SZÚNYOG

- Énekes vagy-e te vagy poéta? - kérde a légy a szúnyogot. - Mit kérded? - felel emez. - Nem árulja-e el soványságom eléggé poétaságomat, midőn az énekesek gazdagon fizettetnek?

A REMETE-MEDVE

A medve nem állhatván tovább a megvesztegetett erkölcsöt az oroszlán udvarában, remetévé leve, s vadon erdőbe rejteze; ahonnan mérges gúnyokat lövelle a megromlott világra vissza. Azonban a ravasz csakhamar mézet lopinta a méhektől, gyümölcsöt a süldisznótól, majd a kanca csikáját vágta le, s rettenetesek lettek a környékben pusztításai. - Barátom! - így feddi meg végre az oroszlán, aki elunta az ellene adott panaszokat hallgatni. - Míg másokat jobbítgatnál, elébb magadat jobbítsd meg.

A TIGRIS ÉS OROSZLÁN

A vérengző tigris, a maga gazdag osztályából, mindig a szomszéd oroszlán osztályába hordta ki prédáját megemésztetni. - Miért teszed ezt? - kérde az állatkirály. - Jobbízúen esik-e neked osztályomban a falatozás, mint saját földeden? - Nem, de ott már érzik eléggé hatalmammat, hadd tanulják azt ismerni prédáim gazdagságából itt is.

Nem így bánnak-e sok nagy uraink magyarországi jövedelmeikkel?

A VERÉB

A veréb az ereszen ugráltában hízelkedő csiripeléssel dicsekvék a gazdának, hogy ő jobb barátja neki, mint fecskéi és gólyája, melyek tőle délre idegen tájakra költöznek. - Én maradok - így szól -, mint hív barát. - Bár velök mennél te is, hitvány! - felel a gazda. - Hűséged nekem teher; mert csak szemtelenséged tart körültem, hogy pusztíts.

Szomorú a hűtelen barát; de az unalmas tányérnyaló is nem kis teher.

BACCHUS ÉS VÉNUS

Bacchus egykori mámorában összebeszél a hiú Vénusszal, hogy mivel a poéták többnyire bort és szerelmet énekelnek, ezentúl velek mind a ketten magok kezére verseltessenek anélkül, hogy az akaratos Apolló kegyére kelljen lesniök. - Nem pótolhatja-e ki nekik hegyalja nektárja Aganippét, s szépeid a gráciák kegyét? - így szól a szerelem istenasszonyának. - Ám legyen - így szól mosolyogva a lant Istene, hallván az összeértést; - de megbosszulom a bitangolást. - Verseltek poétáink; zengtek a húrok bortól és szerelemtől: de ím, Apolló szűkebb léven malasztjaival, mint valaha, mindig vízízűbb leve a bor dala, s tüzetlenebb a szerelem éneke.

Ekkor vala az, hogy Vénus unalmában megtiltá hattyúinak az éneklést: - Mert körültem - úgy-
mond - minden szerelmet lélegzik, s ti is majd szerelmet danolnátok, pedig eluntam a poéták
örök szerelmes finnyogásait hallgatni. De hogy egészen meg ne fosszalak tulajdonotoktól,
énekeljete halálotok óráján, mikor kisebb gondotok is nagyobb lesz a szerelmességnél.

A RÓKA ÉS OROSLÁN

A róka így szól az oroszlánhoz: - Uram! én sokat forgok aprómarháért az emberek körül, s
tudom, hogy téged becsülnék, miért nem mégy közikbe? - Itt úr vagyok - felel nemes büsz-
keséggel a vad-király. - Ott urat kellene ismernem. Szép elsőnek lenni a vadon erdőben is.

A TIGRIS ÉS EVET

A tigris nyakon csípe egy evetet. - Ti kisebb állatok, tudom, imádjátok az oroszlánt, kit én
halálosan gyűlölök. Szólj most, gyáva, melyikünk a vitézebb? - így szóla dühösen foglyához.
- Uram, mi kisebbek kevésbé ismerünk titeket - felel reszketve a nyomorult -, s elnyomá-
sunkban a vitézség nem is tetszenék ki; hanem annyit tudok, hogy az oroszlán nagylelkű; mert
minket hitvány állatokat sohasem bánt, s tudom, ezt a kérdést se tette volna oly körülmények
közt előmbé, melyre körmeitől bátran nem fogtam volna felelhetni. - Megütközve bocsátja
szabadon a tigris elmés rabját, ez pedig szokott könnyűségével szökvén egy szomszéd magas
fára. Ostoba! - így kiált gúnyosan a tigrisnek vissza, - egyszeri nemes tett, kivált ha arra hiú
gőg és dőlyf készlet, korántsem mutat még nagy lélekre.

A MACSKA ÉS RÓKA

A macska mindenfelé dicsekvék, hogy legközelebb a beteges oroszlán látogatásán lévén, az őt
atyafiának elfogadta legyen. - S nem vala hozzád valamely kérése? - kérde a ravasz róka. - De
igen! - felele a kandúr. - Egy patkány, mely barlangjába vette magát, gyakran háborgatja a
szegény beteg nyugodalmát; arra kért, hogy ölném el, s mentném meg alkalmatlanságától. -
Mindjárt gondoltam - felel az álnok. - A nagy urak leereszkedése ritkán lehet gyanú nélkül, s
többnyire azt mutatja, hogy reánk szorultak.

ARISZTOTELÉSZ ÉS NAGY SÁNDOR

Arisztotelész egy tömérdek kidöntött fát mutata az alexandriai kertben Nagy Sándornak: -
Nézd, eme vastag élő gyökerek tartották a földben a fát vész, szél és zivatar ellen; ezen apró
gyökérszálacskák életet adtak neki, melyet a levelek a levegőből szítt nedvekkel segíttek; a
kedvező időjárás virágot, majd gyümölcsöt aggatott reá: s ím - most egy fejsze a százados fát
ledönté. - S ki meré ezt tenni? - kérdi összevont szemöldökkel a hódoltató. - Én akarék egy
tükröt tenni elődbe, király. Nézd, a vastag gyökerek a fejedelem s ország nagyjai, a gyökér-
szálacskák a földműves, levelek a kereskedés és kézi mesterségek, kedvező időjárás a bölcs
kormány, a virág szelíd békesség, a gyümölcs a lakosok boldogsága. Sejtet-e, mi a döntő

fejsze? a gyászos háború ez, király, melyet te, csak kényből pusztítva, hordozol, s hány szép fa gyökerére vetél már? Most a szkítákra indulsz. Maradj, kérlek, itt városodban, s magad meggyőzésével mutasd meg, hogy több, mint nyert csaták teszen naggyá. - Érdekeltetve hökkent meg, de mégis tovább mene a hiú, a hajthatatlan.

MÓMUS

Mómus a kisebb rangú istenek előtt a nagyokat gúnyolgatta. - Jupiter uram bizony nagy lator! - így szól. - A lányok mellett gyakran szegre függeszti őistensége a világ gondját: hiába panaszkodik érte Juno az urára. Hanem Bacchus ugyan vastag mámorral jelent meg a tegnapi gyűlésen. Minerva, mint mindenre szokta, nagyon fíntorgatta az orrát. - Itt egy nagyot ásított Mómus. - Ki nem aludtam magamat; mert Apolló egész éjjel cincogott hegedűjén, s amint reggel felé elszunnyadtam, Vénus asszonyságnak - aki hihető Mártnak járt jó éjszakát mondani - papucsá oly lármás kopogást tón a folyosón, hogy fel kelle rá ébrednem. - Kacagá a kis istencsoport. - Meg mernéd-e ezeket szemökbe mondani? - kérdék. - Tán nem ment el az eszem? - felel a gúnyisten. - Jupiter jobbában mindig egy pár mennykő lobog, Juno pedig, mint rendszerint az efféle házasságoknál, gyakran nyert tesz az öreg urára. Minerva lánya az öreg úrnak. Bacchus pedig jó tokaji nektárral kínál, ha beszólok hozzá. A poéta Apollót megharagítani isten őrizz, inkább darázsfészekbe nyúlnék. A szerelem istenasszonyának angyali két szemébe valami kedvetlent mondani attól, aki a férfiúság végső határszélére még nem ért, majd lehetetlen. Márssal pedig mint katonával; csak az kössön ki, aki a kardlapozástól nem fél. - Óh, úgy barátom! - mondák a kis istenek. - Derék mese- vagy satíráíró lenne belőled, gúnyolhatnád tetszésed szerint a világot anélkül, hogy javítanál rajta.

A JUSZALAG ÉS SZILVAFÁ

A juszalag egy szilvafára felfutott, s körölte fonta magát. - Lám, mint szeretlek! - mondá hízelkedve a fának. - Nem szívesek-e szoros barátságom jelei? - Igen is azok - felel sóhajtván a gyümölcsfa -, de szerelmeddel, érzem, nemsokára száradásra viszesz. Már is akadoznak életnedveim a tőled megszorított csóimen!

Ez az igaz képe a csapodár tányérnyalónak.

A SZÁRNYAS LÓ

Sas szárnyalt el a tüzes csikó felett. - Óh, bárcsak nekem is egykor szárnyaim lehetnének, éjszokról délig, s keletről nyugotig hasítnám a levegőt! - Hadd el, fiam! - szól az anya - egy ősd volt valaha szárnyas, a jámbor Pegazus, azt is halálra lovagolta a sok bitangoló.

A SZARKA, VARJÚ ÉS BAGOLY

A varjak és szarkák számos verebekkel kergették a baglyot. - Ugyan hogy nevezhették ez ocsmányt, e gyávát, mely egyszersmind a napfénytől is borzad, bölcsesség madarának? - ezt kérde a szarka. - Mert mindig komor, s keveset szól - felel a varjú.

A MAJOMCSOPORT

Egy majomcsoport égő tűzrakásra talált, melyet emberek hagytak az erdőben; örvendő tombolt körülte; de rárakni s azt új fával éleszteni elfelejtette. Mi lett belőle? pislogott egy darabig a szeretett tűz, de lassankint elaludt, búsan sompolyogtak el helyéről a gyáva majmok.

Hazámfiak! nem így vagyunk-e mi eleink dicsőségével? lángol az orcánk annak emlegetéseiben, dobog szívünk Zrínyi nevére, s tapsolunk a játékszínen a magyar dicséretének, de - fát aligha keveset nem rakunk a tűzre.

A PATRIÓTA VERÉB

A nyalánk veréb egy asztag tetejéről dicsérte hazáját a fecskének. - Nem áldott vidék-e ez? - így csiripel kedvtelve. - Kedves hazám, beh szeretlek! - Elég buja biz az, amely a nyalánk heverőt is oly kényén tartja - felel az utazó fecske. - De az ilyennél, mint más sokaknál is, barátom, a hazaszeretet nem egyéb tudatlan restségnél, hogy hazáján kívül más tájt nem látott.

A RÓKA ÉS A NYÚL

A róka friss havon bengézni indult ki a síkra. - Hová, hová szomszéd? - így szólítja meg egy bokorból a nyulacska. - Majd a vadász ebei friss nyomaidon könnyen reád akadnak; jobb, ha bátor fekvésedben vesztegelsz. - Gondolod?! - felel gúnyolva a megintett. - Mikor fordult meg a világ, hogy gyáva nyúl osztogasson tanácsokat az okos rókának? - Elment - de nem sokára véresen függött a gondatlan a vadász tarisznyáján. - Az okos - így sóhajt a kis nyulacska -, ha bukik, nagyot bukik, s rendszerint nyakát töri!

A BÍRÓ COMME IL FAUT

A részeg bíró tizedeseivel vezetteté magát haza a helység korcsmájából, hol a falu gondját leivá. Útjukban más részeget találnak a sárban fetrengve. - Kicsoda ez a disznó? - gagyog feddőleg a bíró. - Emberhez illik annyit inni, hogy maga lábán se bírjon haza menni? Vigyétek haza a gazembert! - szól tizedeseinek. - Engem pedig - mond susogva -, támasszatok addig a sövényhez.

A MEGJUTALMAZOTT KARD

- Kedves pengém! - így szóla háladatosság hevével kardjához az ősz vitéz. - Itt pihenj, szobám falán függve, csendes nyugodalmadban. Gyakorta megmentéd élted az ellenség csoportja közt, csorbákat kaptál védelmemben, most már csak az idő és a rozsda emésszenek halkán boldog pihenésed századjain! - Sebeiben csakhamar elhala a vitéz, fia pedig a vaskóból - dohányvágó kést csináltata.

A KÉT EB

A kis öleb csontokat ropogatott az asztal alatt: egy vén fogatlan vizsla az ajtó megül kíváncsian leste az evőt. - Szeretnéd fogaimat jó bátya, ugye? - kérdi ez tőle. - Mit érnék vele - felel fájdalmasan a vén szolga -, kegyelemkenyérhez nem sok fog kell!

A MÉH ÉS A VIASZGYERTYA

A jámbor méhecske, eltévedtében az istenek oltárán egy viaszgyertyát szemlélt meg, s örvendve repült reá. - Óh, mint remeg lelke! - így donga a kegyes -, hogy csekély munkámat az égiek kedvelik. - Munkádat-e? - felel göggel a viaszgyertya -, s miről mered ezt állítani? Mióta készít a méh fehér viaszt? - Hitvány! nem vagy érdemes e szent helyre - szól elkese-redve a kis művészbogár. - Aki szerencséd felfuvalkodásában el tudád felejtetni, hogy egykor csak sárga sonkoly voltál!

A HÁZI EBECSCKE

A házi ebecske egy éjjel unatlan csevegett a tornácban. - Mi baj van? - így szól a kimenő gazda hozzá. - Biz én magam sem tudom, gazdácskám - felel a kis mopsz. - Hanem hallom, hogy a nagy komondorok a helységben ugatnak. Ők tán csak nem tennék ezt ok nélkül.

Helyes! éljen! igazán beszél X úr! nem engedjük! szokott hangok a gyűlésekben, s ím az oka.

AZ ÖKÖR ÉS OROSZLÁN

Az ökör az oroszlánnak státus-szolgálatára ajánlá magát. - Szarvaid tetszhetők - mond a király -, de nincs vitéz bátorságod hozzájuk. Lábaid izmosak, de sem rúgsz, sem szaladsz velők. Hátad nyereg alá széles, fejedben pedig kevés a fortély. Menj vissza, barátom, s vond békével jármodat; mert csak vastag nyakad s izmos szügyeid használhatók.

Ki-ki csak azon talentummal kereskedjék, amellyel bír, s kivált a szegény hazának ne ártson azzal, hogy igen kíván használni neki.

A BARÁTSÁG OSZLOPA

Napkeleten egy nevezetes fejedelem oly szerencsés volt, hogy két barátot bírhatta. Boldogsága érzése már arra bírta, hogy oszlopot állíttasson a boldogító barátságnak, amidőn az ellenség tartományiba rontván, ezeket elpusztítá, magát pedig rabláncra fűzé. Mit cselekvék itten a két hív barát? Tán új sereget gyűjtének a király szabadítására? vagy kincseiket ajánlák váltságért, s remélhetni, hogy vigasztalák az otthon búslakodó özvegyet? Korántsem tévék ezeket. Az egyik, kit a fogoly fejedelem nagy polcra emele, megmaradt kincseit ragadta magához; a másik egy fiatal, deli ifjú, a szép királyné szívét csábította szerelmére. Kiszabadula sokára az elárult fejedelem, s a barátság oszlopát fel is állíttatá. Vajon kitalálnátok-e, kedves olvasóim, minő ércből? Megsúgom: sóból, mert ezen ásvány, úgymond, szép tiszta időben kemény s vitor csillogású, a komor, nedves időben pedig megereszkedik.

A KOLOMPOS

A juhász juhait úsztatta. Sok munkájába került nekiugratni őket a folyónak; míg végre a kolompos után az egész nyáj megerede. - Ügye, nagy a tekintetem a nép előtt? - így szól a kolompos hiú göggel a juhászhoz. - Az ám, gyáva, kolompodnak - felel ez. Akkor más kosra kötö kolompját, emez után úsza a nyáj vissza.

Nevetem azoknak gögjét, akiknek a hivatal ad díszet, s nem ők ennek, s mégis eléggé hiúk, ha mások hajlongnak előttük, elfeledni azt, hogy más a hivatal, más a személy!

A NYEST ÉS RÓKA

A nyest beszélgetésbe ered a rókával: - Bizony csak nemes állatnak kell nekem lennem, szomszéd, hogy annyira kapnak a vadászok rajtam. Óh, itt e vadonságban, ki is volna képes megismerni érdemünket? - Az igaz, hogy a vadászok ezt jobban ismerik - felel gúnyos mosollyal a ravasz -, mert bőrünket lehúzzák, magunkat pedig a hóra vetnek ki.

Beh sok uracskának, aki előtt hajlong a pórság, köntösére van varrva az érdeme.

A FIATAL DARU

Ősszel egy darucsapatot a legöregebbik vezérle. Folyvást, de halkkal halada az ék, s az ifjabbak békétlenkedni kezdenek a tunya késedelmén. - Eressz engem az élére, bátya! - így szól végre a legtüzesebbik köztök. - Tél vége vett így bennünket haza. - Átvesszi a kormányt, s villámsebességgel hasít előre az utazó csoport; de kevés idő múlva lihegni kezd az ifjú kormányos, tüze lankadni, s tikkadó melle fulladozni. - Vedd vissza, kedves bátya, a vezérlest! - így rimáncodik bocsánatot esdekelve.

- Látom én, hogy csak friss, tüzes tette való az ifjú, a hosszas kitérésű munka kormányán pedig tapasztalt öreg üljön.

A TUDÓS VAKONDOK

Egy szegény tudós elmélkedésekbe merülve hevert a kert fűvében. Éhség és ínség az éjjeli szorgalommal sápadoztak orcáin. Egy vakondok közel hozzá fekete halomra túrta a földet. - Mit turkálsz ily keményet, jó állat?

- Élelmemet keresem a földben, melyet benne mindenkor feltalálok - felel a földtúró.

- Ugye? - ez ötlík a Minerva éhes fiának eszébe - nem köz anyánk-e a föld, s ha én is turkál-gatom, nem adja-e meg inkább élelmemet, mint e háládatlan észkínozás?

Szántóvető leve, s nem bánta meg soha az elpártolást.

Tisztetem a tudományokat; szent szikrák ők a gyáva agyagban, ég, föld hódol uradalmaiknak; de ha az ekevastól vagy műszerektől kezeket lopnak el anélkül, hogy főket nyernénk velek, s így magok bitangoltatván, növendékeiket sóvárogni késztetik - neheztelek.

A BÉKÁK ÉS GÉM

A Homér békái harchoz készültek az egerek ellen, s a tekenős békáktól páncélokna kérték teknőiket. Nem bírta egy is e nagy lomot. Jobb lesz a csigahaj, mondanák; de ezt csak fejekre illeszthették, s látásokat elfogta. Nincs más mód - mondanák némelyek -, tanuljuk el a sebes futást a patkánytól, úgy elillanhatunk, ha szorul dolgunk. - De barátim - így szól egy gém a tó széléről hozzájuk -, kérjétek el inkább a rák ollóit s kígyó fullánkját, hogy jobban ártthassatok az ellenségnek; higgyétek el, amely sereg már a harc előtt védelemről gondolkodik, félig meg van verve.

A NAPSZEKÉR

Phaëton elragadván a nap lovai, s ízekre tördezvén a lángszekér, Jupiter az égiek zsinatjában azt tanácslá, hogy ezentúl a csendes szamarak hordozzák a napot. - Mit gondolsz, jó atyám - szól a bölcs Minerva -, nem elég, hogy az alvilágban sok főhelyeken ragyognak, még a fel-világban is ők világítsanak?

A KÉT VERÉB

Két veréb a sasról beszélgetett a háztetőn. - Azt mondják róla - így szól az egyik -, hogy a fel-hőkig is felszáll. - Azt ugyan nem hiszem - mond a másik -, mert én is tudom, mennyire emel-kedhet egy madár, próbáltam a minap. - De én, úgy tetszik, láttam is - szól ismét az első -, hogy egy borult, nyári napon mennykővet hozta le orrában az égből.

A nagy elméket vagy magokhoz mérvén alacsonyítják le a félszegek, vagy vizsgálás nélkül bután imádják az ostobák.

IKAROSZ

Ikarosz próbát teve viasszárnyaival. Töméntelen nép gyüle látására össze. Szerencsésen sült el a próba, éljent ordítoza a sokaság, s tisztelő bámulásában nagynak nevezgeté a repülőt. Egy nyári hó napon megújítá Ikarosz a nézőszínt, s még több nép gyülekeze a hírement látásra, mint először. Terjednek a szárnyak, emelkedik velek Ikarosz, s vígan csattogtatja őket a magas levegőben. Taps, örömjaj követi a földről. De ím, amint feljebb a naphoz közelít a jámbor, ereszkedni kezd a hőségben szárnya viasza, bontakozni összeszerkezései, s szárnyatlan pottyán le egy alatta zuhogó folyóba. - Ostoba! - így beszél ekkor egy része a nézőknek. - Meggondolhatta volna, hogy a repülés nem ember dolga, s a bölcs természet, midőn tőle a szárnyakat megtagadta, tudta, mit művel. - De én a vakmerőséget kárhoztatom benne - mondanak mások -, hogy a naphoz oly közel merészle felszállni. - Én pedig a gőgöt - így szólának némelyek -, melyet első szerencsepróbája nemze benne. - Nem nézett-e azóta hitvány gombáknak bennünket? - így szólta meg a pórság, s csak kevés jószívű szánta meg a haldokló mívészt.

Hányszor nem vétetik a nagy nevezet szerencsés helyett. Azt, akit a szerencse ölen imádunk, szerencsétlenségben kikacagni szokott dolgunk.

A BARÁZDABILLEGETŐ

A barázdabillegető hajdan ért komolyságú, tisztos madár vala a mezőben. A csapodár fecske barátsága nagy városba csalá, s a hiúság huzamosan tartóztatá benne. Bezzeg gazdag tapasztalással tére vissza, vélitek? Úgy van! azóta úton-útfélen szüntelen hajtogatja magát a jámbor!

A VIOLINOS

Egy muzsikos, kinek minden vagyona hegedűje vala, mívészi utazást teve. Magános andalgásai a violinon mesteri fogásokból állottak, de számos hallgatók előtt csak gyáva nyiszorgásokat ejtett, s fülsértő hangok untatták azokat. - Mi dolog ez? - kérdi őt egy pártfogója, ki a művész ügyességét jól ismerte -, hogy te magános szobában virtuóz s ily szép társaság előtt hitvány cincogó vagy? - Uram - felel szégyennel a muzsikos -, ha hallatom magamat, a szemem mindig azon jár, ha nyújt-e valaki valamit, az eszem pedig azon forog, melyik szükségemet töltsen be elébb szűk keresetemmel.

A kényes szép mesterségek a szegénység ínségei között, mint a virágok a kopár sziklákon, nem verhetnek gyökeret.

A PALÓC

A törpe palóc egy dombra állott fel. - Óh, beh kicsinynek látszol! - kiáltának társai. Magosabbra méne. - Most még kisebb vagy! - mondanak azok. Ekkor a Mátra kellő csúcsára mászván fel: - Hát most milyennek látszom? - ordítoza büszkén. - Most már éppen nem is látszol -, felelének társai; kik közül egy okosabb; maradj köztünk a földön; úgymond; úgy legalább látszol valaminek.

Így vannak a csekélyek a nagy hivatalokkal.

A SAS ÉS BÍBIC

A sas egy tó felett kerengett. Visítva csapkodott körülte, kisdedeit féltvén a bíbic. - Hó-hó! - így szól a nagy szárnyas. - Itt kincsnek kell lenni, nagy prédát féltnek itt tőlem. - Kurdász mindenfelé, s a szegény anya fészkeire talál. - Ez vala a kincs, melyet oly esdekelve féltél tőlem? - szól bosszankodva a megcsalatott. - Uram! - felel remegve a vízimadár -, nekünk szegény tollakosoknak minden kincsünk a házunk népe.

HERCULES

Hercules már mint isten, viziteket jár az Olümposz asszonyainál. - Vesztél volna hazádban, nagy kamasz! - így szól dühösen Juno, amint ajtaját a vendég betevé. Minerva együgyűséget olvasa ki szeméből; Vénus pedig ügyetlenséggel vádolá mozdulatait. Hercules sejdíté, hogy nem tetszett a dámáknak. Mit tevé a ravasz? A legközelebbi assemblée-ben Junónak méltóságos termetét, Minervának tetsző komolyságát, Vénusnak pajzán szemeit dicsérte; s íme - nem vala Hercules többé nagy kamasz, sem együgyű, sem ügyetlen.

Ki kereste volna az ölseprő istenben a fortélyt, az asszonyisméretet?

A SZILVAFA ÉS HERNYÓK

A hernyók egy szilvafát már nagy részint leleveleztek. - Hagyjatok el már - nyögé a jámbor. - Majd ha leveled elfogy, anyókám! - felelének azok. - Mit sajnálsz tőlünk, hiszen nem vagyunk-e mi a te fiaid? - Igen is - sóhajta szegény -, amennyiben rajtam keltek és élőködtek, de ti is vagytok-e viszont jóval s fiúi szívességgel irántam?

Jó hazám, be soknak súghatnád ezt fülébe.

A VERÉB ÉS FOGOLYMADÁR

A veréb merészen ugrosott a vadász előtt, s rajta szemtelenségével mintegy packázni láttatott. Semmit nem ügyelve reá, hagyta el a Nimród unokája. - Bizony, nagyra vetetted fejedet, barátom - szól hozzá a fűben meglapult fogoly -, én e merészséget sokért nem tettem volna. - Neked nem is tanácslanám - felel a csiripelő -, de nekem annak érzése ad szívet, hogy nememből csak sor ér egy töltést.

Öngyávaságának érzése s hogy valaki bosszújára méltatlan, beh sok embert vezet szemtelenségre!

A FÜLEMILE ÉS VELYHE

A fülemile az erdőben bájló hangokat csattogott a sűrű gallyak között.

- Mit töröd magadat hasztalan, széptorkú? - így szólítja meg őt a velyhe. - Itt nem érti, sőt nem is hallja éneked senki. - Ám legyen úgy - felel a kis éneklő -, hidd el, gyakran szintoly gyönyörűség énekelni, mint hallgattatni.

Ez az oka, jó olvasóim! hogy mi is írók, vagy olvastatunk, vagy sem - írunk.

A CSIGA

A csigának eszébe ötle, egy felhőig nyúló bükket megmászni. Minekutána két hónapot tölte a lassú haladásban, a fa derekáról visszapottyana a jámbor. - Már látom - így kiált fel -, hogy a hirtelen munka sohase volt jó!

Ortodoxok a magyar nyelv művelésében, nem tartatok-e ti is az én csigámmal?

A HÁZIMAJOM

Egy házimajom a tükör előtt megállván, fogat vicsorított az undok képre, melyet abban látott. - Be csúnya állat vagy! - így szól a maga másához. - Hogy bújhattál abba a fényességbe? - Egy a szobában ugrosó evet váltig vitatta neki, hogy az önmaga képe a tükörben. - Tudnám én azt - felel a majom. - Vagy nem én vagyok a kép, vagy a tükör mutat rosszul.

Ha ez különben volna az embereknél is, ki merne szatírárt írni?

AZ UNALOM

ALLEGÓRIA

Az unalom még inkább elunta magát, mint valaha, s ásítva útnak eredt. Betért a kereskedőhöz, de ott a házi baráttal, a gonddal meg nem fért. Beköszönt az uzsorás fősvényhez, de onnan a senyvedő bú kicsukta. Majd a mezei parasztot látogatá meg, azt vélvén, hogy a nála lakozó békés nyugalomban testvéreére akad, de ottan a munkás szorgalomtól meg nem pihenhet. Visszakulloga tehát ismét a nagy városokba, s ott pompás palotákba vevé lakását, a ledér vígsággal abban egyezvén meg, hogy felváltva játsszák ezentúl benne szerepüket.

A FARKAS ÉS RÓKA

A farkas irigylette az oroszlán vitéz hírét, s alkalmatosságra lese, megvívni vele. Talált s dühösen rohant reá: akinek körmei közül vérbe fagyva csak alig menekedhete meg. - No, hogy viselte magát az oroszlán? - kérdi a gúnyoló róka tőle. - Bizony, derék legény - felel fogasi -, alig bírhattam vele. Bojtos serénye nagy védelmére vala, de csakugyan megfojthattam

volna, ha szerencséjére eszembe nem jutott volna, hogy a húsa úgysem ehető. Eleresztettem tehát, s egy csikót vágtam le.

Beh sokba kerül nekünk megvallani azt, hogy más derekabb nálunk.

A FARKAS ÉS KUTYA

A farkas oly bájecsettel festegeté a kutyának a szabadságot, hogy azt reábirhatá végre az őt követésre. Már mentek, amint a majoros kutyája után fűttyentett, melyre ez fogadását felejtve fordult meg, s törte magát urához vissza. - Hm! Úgy látom, a szabadság nem mindennek való! - így mormol utána nézve a farkas. - Immár én csak inkább szeretnék magam fűttyenteni másnak.

A PARIPA ÉS MAJOM

Egy paripa nyergestől együtt elszabadulván, az erdőnek szaladt. Ott egy fa tetejéről a nyeregbe szöke a majom, s a kantárt megragadá. - Téged hordozzalak-e, állatok csúfja? - így szól a büszke csődör. - Aki uramat is csak kényszerítve hordoztam? - Dühösen szökellve iparkodott lehányini ülőjét magáról. - De barátom - így szól egy elmenő róka hozzá -, akit már egyszer nyereg alá fogtak, hitvány majom is lovagolhat azon.

A HARCSA

Egy tónak lakosai a harcsát tették meg magok között bírónak. Okosan! Ítéletei rendszerint így formán estek: - A bűnös elkövetett tettéért méltó, hogy torkom által múljon ki a világból.

AZ IDŐPRÓFÉTA

A szamár elordította magát. - Eső lesz-e vagy szél, jó szolgál? - kérdi a juhász tőle. A füles semmit sem tudván prófétaságáról, oly képet csinált urára, mint aki éppen prüsszenteni akar. - Márhogya idő lesz, gazdácskám, annyit mondhatok - felel végre bölcs komolysággal a juhásznak.

Ezen kurta meséből a tanulság ez: hogy mindent készebb az ember megvallani, mint tudatlanságát s nem értését valamihez. Sok pythiai kétértelműséggel, több bölcs hallgatással vágja ki annak gyanújából magát.

A VIZSLA

A fiatal vizsla fennen kérkedék anyjának, mit tanult azóta, hogy tőle elvált. Ügyesen fitogtatja neki mesterségeit.

- S mi a jutalmad? - kérdi ez.
- Ha jól viselem magamat, nem bántnak.
- S ha rosszul?
- Ütnék.
- Úgy, édes fiam - mond szánakodva az anya - tanultabb vagy ugyan, de jóval is ostobább, hogy uradtól el nem szöksz!

A JÓ GYOMOR

- Van-e jobb gyomor az enyimnél? - így szól a gólya, mohón falván fészkében az ocsmány kígyót és békát. - Alighanem jobb a gazdánké - felel a fecske. - A feleségét más szereti; ő tudja, s csak vállat vonít.

A GYŰLÉS

Az oroszán egy terepély fán nagy zsinatot hallott. Az újságkívánás alája csalta, s ím, a madarakat rajta gyűlést ülve találja. Lesi a csevegőket, s az érthetlen zajgásban gyönyörködven, sokáig vizsgálja a szólókat, és hallgatókat. - Hm! - így szól végre mosolyogva - látom én, hogy mások gyűléseiben is csakúgy van a dolog, mint nálunk, hogy a leghitványabbak fecsegnek legtöbbit, s tőlök nem is szólhatnak az okosabbak.

A PERGAMENBŐR

Egy nemes származásában kevélykedő, de üres szívű s fejű, gögösen sétálgatott folyosóján fel s alá, s hetyke kényből nyugovó házi ebét megrúgta. - Ne bánts, gazdám, a kutya bört! - morog felköltében a házörző. - Ez takarja minden kincsed, becsed, érdemed.

A GAZDAG ÜRGE

Mily tűrhetetlen a kevély gazdag! minden érdeme a vagyon, s ennek mértéke szerint becsül másokat is.

Egy gazdag ürge lyuka szájánál megáll roskadtan egy másik, s az éhség ínségével könyörög nála alamizsnáért. - Könyörülj a szegény betegen! - így esdekel neki. - Nyavalyám miatt a múlt nyáron sem kereshettem élelmemre semmit. - Lódulj előlem! - kiált orrdugva a gazdag. - A betegszagot nem tűrhetem. - Másnap egy atyafia keresi meg. - Segíts rajtam, jó bátya! - így szól hozzá. - A múlt nyáron a zápor a lyukamat elrontván, mást kelle ásnom, melyet újra elvesztettem, s élelmet nem gyűjthettem: tudod úgyis, hogy közel vérség vagyunk. - De hogysisne! - felel gúnnyal amaz. - Takarodj! Nemzetségemben koldusokat nem esmerek. Már csak azért sem adnék, hogy a világ atyádfiának ne higgyen. - A szegény ispotály számára kéregetek! - így kiált be a harmadik ürge hozzá. - Reménylem, nem jöttem ide hiába. - Most

az egyszer hasztalan fáradtál - felele a megkerestetett -, a tél végét nem tudhatni, még magam is megszorulhatok. - Az úrnak igazsága van! - így szól közbe a csapodár egér, mely éppen hízelkedve simula elő. Sok korhely megfordul, a szegény és beteg közt s drága most a takarmány. - Mi leve belőle? az, hogy sem a nyomorultnak, sem atyafinak, sem ispotálynak nem adaték semmi; de a farkcsóváló egérke kosztársul véteték fel!

AZ ABDUL UDVARI BOLONDJA

Abdul perzsa kalifnak hűséges udvari bolondja, Komár, egy nevezetes tolvajságot fedezte fel, melyet az annál nehezebben szívelhete, hogy a lopást Hasszán, egy kedves embere követte el, akit szegény sorsból emele nagy rangra. Láncra vereti azonnal, s halált szán első felindulásában az udvarnok fejére; a bolondnak pedig tele erszényt nyújt hűsége béréül kezébe. - Felséges uram! ha valamit érdemlettem csekély tettemért - mondá a bolond -, engedd jutalomul, háromnapi kalifaságod által; erszényedre, míg udvarodban, mint eddig, kényént élhetek, úgylis semmi szükségem. - Mosolyog a fejedelem a hű szolga tréfájára, s általadja rangját, hatalmát, becsülete lekötésével neki. - Most tehát elsőben is fő asztalnokommá teszek, Abdul! - így szól méltósággal az új kalifa, s azonnal gondja alá adja étkeit s drága süteményeit; de Abdulnak, kit minden evés idején drága temjén- és mirrhafüsttel füstöltete körül, ezekhez nyúlni fejveszteség alatt nem vala szabad. Harmadnapra már az éhség homály fátyolt vona Abdul szemére, s hanem ha becsületszavát adta volna bolondjának, hajlandó vala rosszra venni a tréfát, s bosszúsan véget szakítani annak. - De van-e énnekem eszem? - így szól végre mintegy eszmélve. - Így kínozzom magamat? Ki veti szememre, ha a gondom alá bízott étkekből, melyeknek számát tán Komár nem is tudja, keveset csippentvén éhségemet enyhítem? Őr nem ügyel reám, s Komár sem kívánja, ismerem, éhenhalálomat. - Kinyújtja kezét, s mohón harap egy darab süteménybe. Ekkor felpattan egy oldalajtó, s Komár berohan: - Lesettelek, Abdul! - így kiált az éhes falónak. - Becsületed kezese kalifaságomnak, tehát halál fejedem! Nem tiszteltelek-e eléggé drága illatokkal, hogy így megrontsád parancsomat? - Komár! - szól megütközve Abdul - a tréfa elég kemény volt; azt nem reményelem tőled, hogy számos jótétimért tegnapelőtti leereszkedésemmel visszaélj, s éhen kívánj merő étkek közt előlni. - Nem, uram, kalifa! - felel térdre bukva a bolond - én csak Hasszánt kívántam e tréfával - melyről térdemen kérek bocsánatot tőled - menteni; s téged mint leghívebb szolgád emlékeztetni arra, hogy a szegényt, míg jó karba nem teszed, magas polcokra ne emeld, különben a tolvajságra magad szabadítod fel. Magadon tapasztaltad most, hogy a szelíd becsület selypegése gyenge hang az üres gyomor korgása mellett! - Kegyesen mosolyga javallatot a fejedelem; vigyázóbb leve, s Hasszán csak számkivettetéek.

A RÓKA MINT BÍRÓ

A róka bíróságért esdekle a négylábú állatok között. - Esze van - mondának pártfogói. - Igenis ravasz fortélyokra - felelének ellenzői. - Az igazat ki fogja mondani, mert bátor - mondának azok. - Úgy van, az orozó lopásokra - felelének ezek. - Nincsenek körmei a ragadozásra, sem agyara a vágásra - szólának amazok. - De farkat csóvál, vagy megharap - viszonzák ismét emezek. - Igen, igen uraim! - szólának végre sugdosva a pártfogók -, de lyuka mindig tele válogatott aprómarhával, meg fogja bírni a traktákat. - Ugye? már az más! - leve rá a felelet - s bírónak téteték a csirkéző róka.

A MACSKA ÉS ORSÓ

- Beh különös szérdéknek kell néked lenned! - ezt mondja kacagva a macska az orsónak. - Többnyire a rokkád ölében látlak atyafiasan nyugodni, mégis, te hitetlen, mennél jobban tépik, szaggatják annak a szegénynek a haját, annál vígabban táncolsz. - Az igaz, cica koma - felel ugrosása közben az orsó -, de tudod-e, mi az oka ennek? Az, hogy mennél inkább fogy a cibálás által rokkám, annál inkább telek én.

Gazdag torokban ritkán találsz a mai világban színetlen könnyeket az örökösök szemeiben!

A VARJÚ ÉS TENGELICE

A varjú verőzni ült ki egy fa tetejébe. Mellészállt a kis tengelice, ázott tollait szárítani. - Lódulj innen! a napot elfogni tőlem s árnyékot tartani jöttél ide? hogy csúfosan el ne csípkedjelek mellőlem! - Hogy foghatnám én el kis testemmel a napot tőled? - felel a tengelice - aki különben is a nap sugára mentében előttem ülsz? Megsúgom én, mi az oka, hogy magad mellett nem szenvedhetsz: gőg, barátom, s gyáva irigykedés!

Sok patrónus így vonja meg kegyét folyamodójától; sok fél az árnyékoltatástól, több gőgös, de legtöbb az irigykedő.

A VÁROS BÍRÁJA ÉS UDVARNOKA

Utópiában egy kis város bírása a közjóba fáradt fejét figyelmezve hajtván kezére, az ülés alatt elszunnyadt. Harsogó hortyogása vívni látszott a referens szavával, s ez már befejezé előadását, mégsem tágulának a nagy alvó szempilláiról a pajzán Morpheus mákjai. Csend és tréfás inneplés lépé meg az egész tanácsot. A vénebbje fejet csóvált, az ifjabbja suttogva kucogott, míg némely jobbak lábaikkal csuszogtak, tobákkal bosszanták orraikat prüsszenésekre, melyekkel a bírót az eldöntést váró pernek visszaadhatnák. Mindhiában! Borzasztva harsogott az álom trombitája tovább is a Thémisz szálájában. Végre megemberlé magát a város udvarnokja, egy talpig emberséges fi, s válllillette kímélve hozván bírónkat a munkás életre vissza, az ítélet megállapítására kéré. - Mit vélték? tán zavarba jöve, pirula, kapkoda, engedelmet kére? Mind korántsem! okos embernek mester a neve! - A tárgy oly fontos - így szóla torokköszörülve rátartással a felébredő -, hogy az ítéletet voksra eresztteni elkerülhetetlennek látom. - Voksolt a tanács, s a bíró ekképpen a kérdéses tárgyat szerencsésen ellesé. Ez csinos fortély vala; de ím, itt jön a dísztelenebb. A polgármester ülés után fülébe sűgá néki, az udvarnok mint tevé, felköltésével a bíró tisztos személyét nevetségessé a tanács előtt. - Éppen mint engem, spectabilis amice - így szóla -, ugyancsak udvarnok uram, a minap az utcán szólított meg, hogy ki van fordulva zsebem. Milyen merészek ezek! - Összesűgott a két városatya, s az udvarnok kifittyene risztéből!

Fogjunk kezét, jó udvarnok! A meseíró is elég gáncs éri, hogy itt szunnyadókat költöget, amott biztosan kér némelyeket, hogy kifordított zsebjeiket dugják be.

A BARÁTSÁG FOGADÁSA

Egy kacska és egy tyúk holtig barátságot esküdtek a szűk udvaron egymásnak. Csakhamar magot szór a szolgáló az aprómarhának, s a két új barátné mérgesen civódik a szórt szemeken egymással. - Asszonyaim! - kiált mosolyogva a kakas. - Másszor a barátságot csak a mag-szórásig kell esküdni.

Akkor válaszd a barátot, midőn hasznod az övével összeütközik, s ő megállja a mezőt.

AZ ÉN SPEKULÁCIÓM

Egy fontoskodó uracska képmeresztekkel kérdé tőlem: miért tudék meséket, s éppen bohós meséket írni? Ezt felelém neki:

- Uram! én gazdaember vagyok; búzácskám, borocskám szépen terem; de hogy sem adhatom el, s közpanasz gazdatársaimnál is, hogy nincs áros a föld termésére. Sokáig csodáltam a dolgot, mert a népesedés országunkban - hála az egeknek! - szépen nevededik; a termőföld pedig csak a régi maradt. Forrására mentem a rossznak, s úgy találtam, hogy ennek a csekély consumtió, ennek ismét a rossz és lassú concoctió, végtére ennek az átkozott fontoskodás az oka, melynél fogva egy biztoska is szégyenel már ma közönségesen nevetni, nem mondom, a rázódásig kacagni. Minthogy pedig a nevetés - ide értem a bajusz vagy pusztas orr alá való mosolygást, kucogást, kacagást, hahotát; de semmiképpen nem azon kacajokat, melyekkel a nagy urak sületlen elmésségeiket kénytelenítettünk megtisztelni, s a gyáva gúnymosolygásokat - orvosink oktatások után, délelőtt jó succus gastricust, délután jó chylust, s ezek együvé fogva jó gyomrot, jó concoctiót és így nagy consumtiót okoznak: tehát magam hasznáért és a közjónak előmozdításáért - arra adtam magamat, hogy neveltető meséket írjak, hogy így szánható fontos uracskáink is, két szem és négy fal közt, kikacaghassák gyomruk javára magokat.

Az én uracskám igen megelégedett spekulációmmal, mert amint későbbben megértém, ő is azon számos ezerek közül való volt, kiknek hivatalbeli tiszték és világi nemes elhatározások - a concoquálás vala.

A VÍZI ÉS ERDEI MADARAK

- Ti, igazán ti, vízi tollasok élitek az aranykort! - így a sas a gémnek és hattyúnak. - Köztünk, erdei madarak közt, irigység, viszály s örök harc dúlnak, míg ti békés nyugalommal tanyáztok egymás szomszédságában. Óh, ha fajotok lehetnék! - Oka ennek az - mond a gém -, hogy ti erdeiek egymásból éltek, mi pedig víziek a köztóból, s minthogy fáradsággal kényszerítjük ki belőle élelmünket, nem érünk viszálykodásra.

Falu és mező boldog lakosi! Ím tekintsetek, ha kebleteknek is sajátja az, ami sorsotoké, e tükörbe, melyet mutatok.

A RIGÓ ÉS CSÓKA

- Be munkás madár az a harkály! - így szóla a csóka a rigónak. - Egész nap hallom kopogását: kétségkívül valami jeles odún dolgozik, amilyen még erdőkben nincsen. - Azt hiszed? - mosolyog a rigó. - Hitvány férgeket keres a fakérgen, melyekkel az éhkoppot elűzhesse.

Fenyvesi ír, olvas, mécsez, tán majd mesterdarabbal lepi meg a hazát? korántsem! konyhára munkálódik.

A TEHÉN ÉS RÓKA

A tehén mély bánattal kereste fel a rókát. - Segíts tanácsoddal - így könyörge neki -, bizony megszolgálom; egyetlenegy borjamat elragadák tőgyem alól. - Ha! annak meg kell kerülni! - kiált a róka. - Hiszen lehet-e nyilvánabb igazság, mint anyának öngyermekeéhez? esküszöm neked, hogy peredet kiviszem. De ki tevé ezen égreakiáltó erőszakot? - A medve az oroszlán udvarától. - Az-e? - kiált hökkelve az ügyész. - Már a más, édes barátném; de megpróbálom mégis, ha legalább fülét és körmét visszakaphatnád borjadnak, hogy lenne miről reá emlékezned szegény jó fiadra.

AZ ÁLMOM

Uramfia! mit álmodtam az éjjel! elvesztettem a kalapomat, s helyette egy - csörgősipkát találtam. Nem vagyok álommagyarázó, de tartok tőle, hogy szegénylegény létemre - gazdag feleséget találok venni.

A SZÚNYOG ÉS ANYJA

A fiatal szúnyog mint énekesné, mívészi úthoz készült, mint szokás az ily utazásokban, jó idegen vért szívogatni. - Lányom! - szól az anyja hozzá. - Vedd útítársul ezen áttapasztalt tanácsom: ahol kicsiny a szérű, nagy a konyha - sok a gyermek és szűk a kamara - fiatal az asszony, öreg az úr - sok az innep, kevés a dolog - ha sok vendég, sok suttogás - cifra cseléd és sok éhes kopó - az ily házaktól haladj tovább; mert ám jó vért nem szívsz azokban, s tarthatsz tőle, hogy az álmatlan éjeken halálos pofokat legyentnek fejedre.

A KUTYA ÉS MEDVE

Nagy polcra lépett a kutya az oroszlán udvaránál. Itt megtanult mindennek farkat csóválni, egyedül a kutyákra morgott mérgesen, ha pártfogását jöttek esdekleni. - Miért teszed ezt? - kérdi a medve. - Hogy nemtelenül szítani nememhez ne gondoltassam - felel az eb. - Azt ne is tedd, de pártfogásod megtagadni, sőt rokonidra morogni, hálátlanság. Inkább hiszem azért teszed, gyáva! hogy felejtesd, mi nemből eredtél.

PÁN ÉS APOLLÓ

- Hagyd el, bátya, azt a tilinkót, kiment már az a módiból! - így szól Apolló Pánhoz. - Nesze, itt a kobzom, akár hárfám, mindegyik nemesebb hitvány sípodnál! - Már jó fiú! én a gulyámnak muzsikálok - felel a pásztoristen -, e pedig tilinkóhoz van szokva.

Minden írónak megvan az ő közönsége!

A CSÍZ ÉS DARU

Egykor tudni vágyott a sas: melyik tollasnak van legszebb szava? s ennek megbírálására gyűlést hirdetett. A nemben, hangban atyafias varjúság számos szavazatával s tekintete után, a holló lőn diadalmas. - Én csak azt vélem - súg egy őszinte csíz a darunak -, hogy fülmilénknak csakugyan szebbecske a szava. - Hm - felel a nyakas madár -, hidd el, barátom: hogy az oly piciny madárnak, melynek se testében tekintet, se szárnyában, orrában erő - szava sincsen.

S úgy is lett! A fülmilének nem leve szava a gyűlésben, de annál szebb s hangosabb az erdőben.

A HALÁSZ ÉS GÓLYA

Egy tóban, szerencsét várva, veté meg hálóját a halász. Biztosan sétála feléje a gólya, s így szólítá meg: én régen kurdászom a tavat, benne soha egyebet kígyónál és békánál nem vevék észre; ne töltsd itt hiába napod, ballagj halasabb tóhoz, jóember! - Mosolygott a halász, ki szinte régóta esmérte a helyet, s a gólya csodáltára vickándó halakat vont hálójával ki. - Te csak kígyót, békát leltél itt, jó madár! - így szólott -, mert csak azt kerestél, s szemed, vágyad csak ezeken függött!

„Ki merne házasodni a mai világban? - így gúnyol sok uracs; becsületes fejérszemélyt már ma lámpással se találni!” Ne mozdítsa e légyszenny épéteket, ti ártatlan szépek! Jó uraimnak szemek és vágyok csak a becsteleneken függött; s az ilyek nem azért vakoskodnak, hogy homályba borult volna a nap, hanem hogy szemeiken ül a fénytiltó hályog.

AZ AGÁR ÉS FIAI

Az agárszuka először vitte ki két kölykét vadászni. Katángkórót hajtott fel ezek előtt a szél, s a tüzesek, nem ügyelve anyjok intésére, üzték azt. Lihegve tértek volna anyjokhoz vissza, amint közelre egy nagy sas röppene fel előttük. Hevesen eredtek, a csalatkoztak ez után is, s reptét futásokkal a lankadásig követték. Fáradtan kullogtak most már anyjok mellett, amint a nyúl előttük felpattant. Űzte a szegény anya, mint űzhetette, de hanyatló öregségét fáradt fiai nem segíthetvén, elszalasztotta azt. - Lássátok, fiaim! - így feddözték az öreg. - Így van az, ha korán elenyelgitek erőtöket, aztán az igazi vadra nem jut erő és gyorsaság!

Ifjak, ti egy generáció reményi, értsetek!

A MAJMOK

A majmok gesztenyére találtak. - Sülve jó ez! - mondá az egyik. - Meglestem az imént az embert, mint sütötte; menjünk; tán még tűzhelyén lelünk tüzet. - Jó parázst leltek, s belékaparták a gyümölcsöt. - De ki kaparja ki a már sültet? magam lábát égessem közgesztenyéért? - mond mindegyik, s bennégett a jó gesztenye! Midőn közjóra embert keresünk, sok ily majomra találunk!

A GÓLYA

A gólya Pest és Buda felett vette repülését, s egy tornyon megüledék. - Pompás egy pár város! így kiált fel szétnézelve mindenfelé; be sok gólyafészek elérne kéményein!

Ki-ki a maga módja szerint; némely utazó megtérve hazájába, peregre tudja előadni: melyik fogadóban evett jól, s olcsón - másik: hol szebbek s nyájásabbak a lányok, vagy rakottabbak a phárao-asztalok. Ki-ki a maga módja szerint!

A VARJAK

Ónod vára omladékin büszkén károgtak a varjak. - Innen szeretném nézni - szól fenn az egyik -, mint vesztegetné hasztalan az ellenség e magyar falakon erejét; innen kacagnám az ostromló tábornok! - Elfelejtetted, bátya - szól mosolyogva egy okosabb -, hogy a puskaport nem szenvedhetjük, s csak a puskapattanásra is reppenésre rezzenünk?

A félénk szokott büszkén fenyegetőzni, s a vitéz szájú rendszerint poltron szívé.

AZ ELEFÁNT

Azon volt egyszer a szó a négylábúak között; ha vajon az elefántot a rangos állatok közé kelljen-e számítani? Kezdek néhányan erejét, bátorságát s nemes tulajdonát emlegetni, de a többség: kis állat biz ő, úgymond, minden jelessége mellett is, mert csak növényvel él, s nem ragadoz.

Nem így ítél-e rendesen a história, s utána a pórság?

A ROSTA

A gyermek egy rostát forgatott kezében, melyet apja éppen a vásárról hozott. - Óh apám! ezt nem nézted meg jól - így szól a tapasztalatlan. - Hiszen csupa lyuk ez! lesz bajod, míg befoltoztatod! - Édes fiam! - felel az atya - éppen az a rostának minden érdeme s használhatása, hogy lyukazatokkal bírjon, melyeken búza közül a szemetet áteresztthesse.

Bölcselkedők! mosolyogjátok a gyermeket? de nem vagytok-e rokon balgatók vele akkor, midőn a világból az erkölcsi s állati rosszakat kiűzni óhajtnátok? Rosszal váltva jó a világ s az élet benne!

A GYÍK A VETÉS SZÉLIN

Érésre sárgállott a vetés, s a tele búzafejek hajlott kalással lengtek. Cikázva repkedett hegyeiken a veréb, s szemeket fejtegetett belőlök. - Hess innen! - szól hozzá az egér. - Az én vetésem ez; közepette lakom. - Ugye? - felel a veréb. - Tán most viszek először belőle a kicsinyeimnek? már magkorában meglátogattam az élésház ablakán. - Tán még több az én jussom hozzá! - megszólal a fűjecske. - Én benne lakom, palattyommal naponként kerülgetem, s őrzője vagyok. - Derék csósz! - kacag az ürge. - Hát tudsz-e valamit arról, hogy én az érett kalászokat naponként hordom mint sajátomat lyukamba? - Fejcsóválva hallgatja a gyík, a búza szélén álló bokorból, e különös vitákat: - Istenem! be soknak vetettél, jó szántó-vető ember! - így sóhajt - hát még hányak fogsz aratni!

A RÓKA FORTÉLYA

A rókát bosszantotta, hogy a négylábúak gyűlésében ritkán állta meg legkiszámoltabb tanácsa is; mihelyt száját nyíta, azonnal vagy az oroszlán dörögte, vagy a medve morogta le, a kisebbek pedig a nagyok után gúnyosan kikacagták. Mit gondol? Megszólítja a tetemes bikát: - Uram! neked félelmes szarvad s mutató tested van, nekem pedig eszem; álljunk össze! - Úgy lőn; rókánk a bika szájába adja a maga tanácsait, melyeket ez a gyűlésekben nagy méltósággal kibőg - szemet, száját tát minden, helybehagyást intnek felülről, tetszést harsognak alólról a vadak: csupán a gonosz róka mosolyogja a dolgot.

Higgyétek el, barátim, nem azoney a tanács minden szájban. Tapasztalám, hogy nyer fontban és sikerben, amint adója nyert hasban, testben és hatalomban.

A VESTA TÜZE

Mánlius consulnak leánya így kérdé testvérét, ki Vesta papnéja vala: - Néne! ugyan mi hasznát veszitek ti s Róma a szent tűznek, melyet oly gondosan őriztek? Étkeket főztök nála? - Egek őrizzenek! - felel borzadozva a szűz. - Vagy fűtőztök hűvösebb éjeken nála? - Azt sem; kisebb tűzünk, mintsem melegíthessen. - Vagy tüzet kölcsönöztek a szomszéd tűzhelynek? - Hogy mernénk oly szentségtelenítést!? - Mit tesztek hát vele, néne? - Minden tisztünk s dicsőségünk az, hogy kezünk alatt el ne aludjék. - Megengedj, néne - szól az őszinte leányzó -, ez dicsőségre csekély munka, haszonra semmi!

E szavak akkor csaknem káromlások voltak, most mély bölcsesség szavai. Tisztviselők! mit ér tüzetek, ha csak annyi a gondotok reá, hogy kezetek alatt el ne aludjék? Közjóra s haszonra lobogtassátok azt, s ez legyen maradó dicsőségtek a többi múltó helyett!

YORICK

Yorick, amint érzékeny utazásait tevé, befordult egy mulató kertbe. Csoportokba álltak, sétáltak, ültek az emberek benne; de kivált egy csoport egészen magára vonta az utazó figyelmét. Kivéven egy ifjat, a többi talpig gyászba volt öltözve. - Egy éltes asszonyságnak, borzasztón forogtak völgyeikben szemei, száját kínos görcs rángatta, s olykor olykor hevesen látszott fájdalomszavakra fakadni. - Ez bizonyosan a bánatos, a kétséggel vesződő özvegy lesz, gondolá Yorick, ki jól távol esék a csoporttól.

Egy fiatal asszonyka kendőjébe borulva zokogott, s ültéből fel-felpattanva szólott, kendőjével hadonászott, majd ismét zokogásra borult le. - Ez szerető leánya lesz a megboldogultnak, így vélekedék utazónk; szegény! még Biblisként könnypatakká sírja magát.

A két férfi hevesen beszélt, majd egyhez majd máshoz fordulva járt, hadazott keze, lába mindkettőnek, vonaglón kulcsolódtak össze az egyiknek öklei, a másik pedig fogat csikart - Istenem! - így kiált fel Yorick, van ezeknek bajok a fejérnéppel, míg vigasztalást önhetnek roncsolt szíveikbe, vigasztalást, mely nélkül, látszik, magok is mint szűkölködnek.

A színesruhájú körül-körül ugrálta a csoportot, majd fütyölt, majd izmos pipáját potyogtatta, majd ruháját simogatta, s olykor-olykor ebét caprioloztatta. - Ah, Isten bocsásd bűnömet! - sóhajt Yorick, ez bizonyosan az orvos lesz, ki az urat expediálta!

Ezen sóhajtását oly hangosan találá ejteni, hogy szomszédja, ki hasonlóan régóta szemléle a csoportot, meghallá, ki is: - Hibázik az úr! - így szóla. - Én szomszédjokban lakom; esmérem az egész csoportot, majd megfejtem én az úrnak a dolgot: az éltes asszonyság, özvegye, a fiatal leánya a megboldogult sós-tisztnek. A férfiak közül egyik fia, másik veje. - Most a megholt testamentomán vetekednek, s mindegyik azt tartja, hogy mostohán hagyatott, s osztályosa részét hántorgatja. A fiatal színes öltözetű köztök - a kinevezett új sós-tiszt. - Hm, hm! dünnöge magában az érzékeny utazó, ki már éppen könnyezőbe volt a háznép szerencsétlenségén; hogy csalatkozhatik az ember! Feléje sétált a csoportnak, mintegy nem ügyelve, s már ekkor enyhülten találta azt; mert mindnyája megegyezett abban, hogy a testálót szidni kell: miért nem keresett élteben többet? és miért nem hagyta örökségét mindegyik osztózónak egészen?

Bizony, jó Yorick, négy fal közt sok ilyen csoportocskákat mutathatnék én neked egyszer-másszor hazámban is!

A SÚLYOS BETEGSÉG

Veszélyes nyavalyával küzd Finkey. Néhány napja, hogy mit sem eszik, fűtött szobában nem lehet, éjjel nyugtalan álmai hánykódtatják, nappal sápadtan, mint váz, embertől szilaj szemekkel lopózik a járatlan utcákon keresztül, vagy otthon zárkózva sóhajtoz, s átkozza a világ folyását. Megszólít sokakat, s írt, szert kér nyavalyájának, kutatja az orvoslót, de hasztalan! nem adja magát senki a kétes kúrára, mert Finkeyről tudják, hogy makacs beteg, s ő minden tagadásra fogat csikar. Most pisztolyt ragad, gyilkot hegyez, mérget kever, kötelet fon; de ah az élet édes! s hány patika áll a világban, melyekben lenne bizonyos orvosság, csak kaphatná! Az aranyfonalú remény biztatgatja, s lerakatja a világbezáró kulcsokat, s betegünk - újra nyög, búsong, átkozódik. - Keserves sors! kétségszülő inség! -

Ah, képzelem mint szánjátok a jámbort, szépjeim! könnybe borul szép szemetek, részt véve dobog lágy szívetek! - De édesim? Finkey barátom nem szerelmes ám, se nem lépedugult, éppen nem víz- vagy szárazkórásos - csak pénze nincs, s adós!

A LEESETT MEDVE

A medve nyúlt ágakra mászott vadkörte után. Egyike nem bírván vaskos termetével, letört, s magával vitte le mackót is. Minthogy egyik lábát kifícamította, mozdulatlan feküdt esése helyén, s az állatok gúnyosan kacagták a tehetetlent. - Csudáljátok leugrásomat ugye? - így szól azonban gúnyolóihoz. - Higgyétek el, gyomromból meguntam már a fajarást, kivált, hogy rajta imént tövis ment a lábamba, s szinte úgy jól esik már egyszer ide le - pihennem.

Ezen szavait mackónk bizonyosan valamelyik kimaradt tisztviselőtől lesé el.

A TÚZOK ÉS SÓLYOM

A tűzok azt javasla egykor a madaraknak, hogy futni szokjanak. - Lessük által - úgymond - e szép tudományt a négylábúaktól, s szárnyaink ügyességéhez kössük a láb gyorsaságát! - Sokan hajlottak, de a nemes sólyom: - Vessétek el - így inti őket - a buta tanácsot, mely nemzetiségünkől kiforgatna egykor, és azt tenné, hogy se földön, se levegőben nem lennének otthon. Tudom, miért hitegetsz, jó ólommadár! repülni ügyetlen vagy s lomha!

Hasznos a szép idegen példát követni, de megválasztva. Sajátsága van minden nemzetnek s ezt feláldozni a követésben - veszély!

A FARKAS ÉS NYÚL

Bárányt orozott el a farkas, s martalékjával ravaszul szökdécselt előre-hátra, balra és jobbra, hogy önnyomát veszíthesse az üldözők előtt. - Istenem! - felsóhajt a nyulacska, egy bokorból lesve az álnokot. - Nekem is így kell fortélykodni, hogy nyomom rejthessem; pedig ő a bűn útján jár, én a légynek se vétek.

Tapasztalásom, barátim! hogy a világban gyakran éri egy sors az ártatlant és gonoszt, s a boldogtalan gyakran vegyül az istentelen sorsába.

A BETEG OROSZLÁN

Nehéz betegen feküdt az oroszlán. Lábhegyen jártak barlangjában a nemesbek, nem gondolva a gyávák. Ezen utóbbik közt a majom, keveset ügyelt a tehetetlen hatalmasra, s szemtelen csínje arra vetemedett, hogy fakéregből számfülekot alkotna a szegény betegnek. - Halállal büntesd e vakmerőséget! - sürgeték a király hívei. - Hagyjátok, barátim! felel gyengén a megsértetett -, a beteg oroszlán igazán fél számár!

A KOROSSÁG ELSŐSÉGE

Egy erdő madarai mulató összejövéseket tartottak, mint rendszerént szoktak volt májusban, a fák új lombjai között. Ilyenkor az erdő legkorosabb madara énekelt dalt a Tavasz megérkezésének, s a többi mint remek mívész dalt lélegzett-szorítva hallgatta s csudálta. Méltán is, mert úgymond, a legkorosabb madár, számosabb jeles hangokat s dalokat hallhatván életében; azokból könnyebben szerkesztethet össze egy remek dalt a tavasznak, mint egy próbátlan múlt

nyári költés. - Most egy vén kuvikon vala a dallás sora, s ez fennen kezdi visítani faja szokott sikoltását. Szájtátva csudálja a község, javallva szárnyat csattogtat az aljas madárság, de a fülemile és csíz iszonyodva dugják füleiket a sértő vijjogás elől. - Hadd kezdjen dalt az én szomszédném, a fülemile! - szól a csíz a gyűlés előtt - oly torkot régen hallottam. - Kezdi dalját a megkéretett dalosné, édesen hangozza az erdő vissza csattogását, s az értők mellei kénnyel duzzadoznak a bájos hangokra. Ah, de nem így a pár madárságé! - Mit? - zúgnak, csevegnek, visítnak mindenfelé - ő dalljon itt előttünk, vének előtt, egy madár, kinek még az orra se barnult jó formán meg, s a pehely még ki nem verdett új tollai közül? - A csevegés mindég élesebb leve, s bármint vitatá a csíz, hogy a dalt, nem a dalost kell nézni, meg kelle a széptorkúnak szünnie.

Ezen mesémet egy gyűlés zúgása között alkotám, hol éppen egy öreg táblabíró ültetett le egy fiatal tisztviselőt.

A KÉREGETŐ BORZ

A borz egy kéregető levelet írt egykor Neméhez, ily formán: Dicső borz-nemzet! kiért buzog bennem minden erecske, erecskémben minden csepp vér, századok óta esmeretes vagy már a négy- és kétlábú állatok között, huzamos alvásodról, mellyel minden állatot mulsz s haladsz; esmeri az egész állatok országa hidegtűrő és gyümölcsgyűjtő ritka tulajdonságodat! de még sok van előtted, nagy nemzet! hátra; Az evet meggyőz famászással, a nyest szőre finomságával, hogy többeket ne említsek. Engem csupán nemzetem fénye s érte lángoló kebelem vonz arra, hogy magamat az ő hasznának feláldozzam. Adakozzatok tehát útiköltségre számomra; én megyek, utazom, vándorlok pusztáról erdőre, erdőről hegyekre, míg nem elilesem nemzetem számára a famászás és szőrnemesítés titkait, s azokat meghozhatom nektek.

Szép rakás eleséget össze adakoztak a jámborok; de hogy az utazó valaha visszatért volna - a história nem említi. Hogy a két titokra meg nem tanította a borznemet, onnan gyanítom; hogy mai napig se mássza a fát, a szőre pedig most is vadásztarisznyának való.

A GÖRÖG NYILAS

- Hányszor találtad a célt? - ezt kérdi egy görög atya győztes nyilas fiától, amint ez az olimpiai játékokból hazajött. - Jó nyilas, édesatyám, azt számlálja: hányszor hibáz! - felel nemes büszkeséggel az ifjú.

Így a régieknél nyilasok, festők, faragók, írók! De hát mi mostaniak, főképp íróárs urak e tizenkilencedik században! melyik kérdést érdemlenénk előnkbe?

A PULYKAGÚNÁR

A pulyka, pittyedt veres orral, s kitárt farkkal berzenkedett tojója körül. - Csudás állat! - mond az úr. - Egyébkor se orrod, se farkad úgy szólván, s midőn lakodalmazol, mit nem mutatsz! - Úgy van az nálunk is - mond mosolyogva az asszony. - A vőlegény többet mutat, mint a férj ad, hanem orrot - az igaz, a lakadalom után ereszt.

A PATAKERECSKÉK

Két kis erecske, csekély patakocskává folyt össze. - Testvér! - így szól az egyik -, jer, szélesedjünk, öntsünk ki a síkra; ott még tán idővel hajót is hordhatunk. - Maradjunk szűk árunkban! - felel az okosabb -, ha kiöntünk, elissza a föld kevés cseppjeinket; most legalább csergünk, s ha vizünk zsilipre szorul, még malmot is hajthatunk.

Arany példabeszéd: addig nyújtózz, ameddig pokrócod ér!

A KOMLÓ

A komló egy nemes fajú oltványra futott fel, s ezt elnyomta. - Mily méltatlanság! - szánakozik a kis eper. - Így hagyni téged, jeles gyümölcshezót veszni, és hitvány komló miatt veszni! - Barátom - nyög a fa -, serfőző a gazdám, s annak, tudod, komló az első gyümölcs.

A SZABÓ ÉS URACS

Egy félszeg hátú uracs csinos ruhát rendele magának a szabónál, ki első vala városában. Elkészült ez, s az úr, nagy tükre előtt felpróbálá a ruhát. - Mi ez? - így támad a szabóra. - Ily híres szabó ily ocsmány állású köntöst tud szabni? - Lehet még igazítani rajta, nagyságos uram - felel hunyászan a mives, s elviszi a munkát. Másnap előhossa ismét, de újra rosszul áll; s új bosszúság éri az uracsot, új szitok a szabót. Fejcsóválva viszi ez ismét igazítani a ruhát; szab, varr, vesz, told, s gondolja, hogy már mindent elkövetett. Bizottan adja azt az úr testére; de egek! még rútabbul áll, mint az előtt! itt feszít, amott ráncos: itt hosszú, amott kurta. Dühös szelet fuwallva hányja le magáról az úr, s kergeti ki az ajtaján a szabót. - Nagyságos uram! - mond végre kifakadva emez - még eddig az egész város kedvelte munkámat; de én csak a testhez tudok varrni ruhát, nem a ruhához testet.

Sok jeles író így van egy részével közönségének. Munkáját elkészítheti a jámbor, ésszel, ízléssel; de bár mindent elkövessen is végráspolyával - észt, ízlést, nem adhat a profanum vulgusnak!

A PÁRDUC ÉS RÓKA

- Honnan koma, honnan? - kiált a párduc a rókának. - A tigristől - felel ez. - Mit kerestél azon vérengző gaz állatnál, ki nem áttal gyáva létére a nemes oroszlánnal mérkezni? kérlek, ne gyalázd lealázással nemed. - Hm, - mond a ravasz -, pedig felőled nem rosszul emlékezett, úgy látszik, sokat tart rólad. - Ugye? - szól a meglepetett -, hiszen én se vagyok éppen ellensége. - Sőt, rám bízta - folytatja a róka - megtudni, ha kedvelled-e a friss gazellahúst? egy címert szánt számodra. - Óh, kedves barátom - kiált víg szökéssel párducunk -, menj, fuss, köszönts azon jó atyámfia, szomszédomat, s mondd, hogy ha az oroszlánnal leend ügye, övé segélyem, erőm, vérem.

Így köttetnek rendszerint barátságaink, így szövetnek ítéleteink mások felől. Ha valaki bennünk érdemet keres s talál, mi is azonnal hajlunk benne azt keresni s találni.

A KOPÓ ÉS A GAZDÁJA

Egy úr, kinek a vadászat szeretett kedvtelése vala, elajándékozta egyik vadászbát egy kedves barátjának. Szomorgott az eb, búsultában az ételt is megvetette. - Mit búsulsz, jó Lantos? - így vigasztalja az új ura. - Tán csak nálam sem veszel el éhen, ha vadász nem vagyok is. - Elhiszem, uram! - felel az eb - de hej! be másként van dolga a jó kopónak a vadásznál, kinek a vadlakta helyen, ligeten, erdön, mintegy barátja, másként meg ott, ahol csak házat őriz!

Más mecénás, aki csak ad, más, aki maga is érti, miért és kinek ad.

AZ ÖSZVÉR ÉS CSIKÓ

A szerencse új emeltjeit rendszerint gög puffasztja, azon nemes kevélység helyett, mely vele nem született.

- Ne menjünk oly ügyelege, járjunk begyesebben! - mond az öszvér a mellette menő csikónak. - Majd azt vélik, szamarak vagyunk. - Neked szükséges hetykén járni - felel ez -, hogy más állatokkal felejtesd rokonságodat, melyet nem messze hagyál; de én nem tartok a félreesmértetéstől.

A CSER

Egy mecénásom számára, midőn rossz verseit olvasá fel előttem, ezt a mesécskét koholám:

Bosszúsan nézte a szálas cser, hogy aljában a kis mogyoróbokorról gyümölcsöt szed a gazda. - Hát makkomból nem raksz zsebedbe? - így szólítja meg epésen. - Nem, jó fám - felel az úr -, makkodat sertésemnek hagyom; hanem ha házamhoz oszlop vagy gerenda fog kelleni, majd megkereslek.

A GAZDASSZONY ÉS KAKAS

Vén kakast fogott az ólban, nyársra a gazdasszony. - Én vagyok, asszonykám! - szól biztosan a kakas, tévedni vélvén asszonyát - majd nem lesz tojásod. - De éppen téged kerestelek! - felel ez. - Tán nem tudtad még: hogy mind major, mind majorosné nyernek, ha a vén kakas helyébe fiatal hagyatik?

Nevetséges azon fuvaltságok sok öreg tisztviselőnek, melynél fogva erősen hiszik, hogy halálok vagy elmozdítottatok, kipótolhatlan leszen. Izmos fiatal által gyakorta még nyer a hivatal, friss erőgyorsaság s munkás hév lépven az unott tehetetlenség helyébe.

A MACSKA ÉS NAGY ÁLLATOK

- A macska közénk vágyik! - mond a párduc a nagy állatoknak. - Hitvány állat s hívtelen! - mondának némelyek. - De törlész és tréfás - szól az oroszlán -, prédafalás közt jókat kacagunk rajta, s még annál édesebben, hogyha köztünk forog, majd fontoskodni fog, mintha ő is rangos állat volna!

A LÓ ÉS KUTYA

A fuvaros megrakta már szekerét, hámzott lovait kivezeté óljokból, s kis ebe örvendő csevegéssel cikázott azoknak orruk előtt. - Örvendjete, bátya! - így szólítja meg ez a gyeplőst. - Be szép lesz világot látni, friss mező illatját szívni az állott ólszag helyett, ismérkedni sok vidékek hámosival, s különféle rétek fűvét harapdálni. - Te örvendhetsz - felel a ló -, mert víg szaladozás, ürgézés, falatozás közt telik utad, s ha fáradsz is, terhünknek szöksz fel a szekérre; de én búsan tekintvén a feltornyozott fuvarra hátra, tartok tőle, hogy ostor fogja ébresztgetni, s erőltetni majd gyakran lankadó erőmet.

Az eb példázza azokat, kiknek őseik izzadván a kincsért és tekintetért, utánok könnyen élnek világokat, s félvállról mosolyogják azokat, kik az élet terheiből erőset emelnek.

A RECENZENS CSÓKA

A csókának eszébe ötlék recenzeálni és kijelelni a jelesb madarakat. A munka nem vala könnyű, mert csókánk nem tartozván se harcos, se dalos se másnemű jelesbekhez, nem érte a dologhoz. Habzás és tusakodás gyötrék a szegény bírót. A holló és varjú, úgymond, atyafias velem, a rigó fekete, mint én, a vércse fiamat orozhatja el, az ölyv magamat mejjeszthet meg, a galamb egy fán költ velem, s a szarka nyelvétől mentsenek egek! - Kijelelte csókánk a jelesbeket, de a madárság ezt mondá reá: utánad ugyan jó koma, senkit se tisztelünk!

A KÁVÉ

Egy tehetősebb parasztnő, férje otthon nem létében úri vendégségre hívta meg szomszédnéit, s kávéfőzött nekik. Nem tudván főzése módját, csak mint babot tévé azt fel, s főzé, míg puhulását nem sejté. Rágja a szomszéd-, koma-, sógorasszony, s lesi azt a jó ízt, mely urak kedves italává tévé. Végre kifakad az egyik: - Már, néne! ha urak nem innák, én ugyan eb a lelke kávéjából, meg nem innék egy kanállal, egy rúgott borjúért!

Ugyan nem így vagyunk-e mi a módi - a nagy urak számos bohóságaival?

EGY FÖSVÉNY FUVAROS

Egy fösvény fuvarosnak szokása volt a nehéz úton magának is tolni a kocsit; éppen ezt tette egy hegy meredek oldalában is. - Kevés segítség, jó gazda! - így szól hátra a rudas. - Abrakot adnál inkább nekünk többecskét, erőre kapván, majd elvinnénk mi szekeredet magunk is.

Nagy urak! ha csak a szerencse e részben is nem fecsérlett rátok, mecénások legyetek inkább, mint csekély írócskák.

A SEREGÉLYCSOPORT ÉS KÉMJE

Cseresznyefán vendégeskedett egy seregélycsoport. - Ah, jertek, jertek! - így szól heves lobból egyik kémje. - Én láttam itt közel dicső gyümölcsöt, amelyet sohase csipkedtetek; messziről is kíváncsan piroslik a madár szemébe. Elcsalja a sereget a nem messze álló - berkenyefára. Kíváncsin csipkedi a seregélység a gyümölcsöt, de a fanyart, a keserűt, bosszúsággal hagyja ott. - Barátom! - mondának a kémnek - előbb megkóstold, amit jó madaradnak dicsérni akarsz.

Hány munka kiáltatik, trombitáltatik ki, amelynek csak a szerzőjét esméri a trombitás!

AZ ANGOLKERT

Egy kis úrnak makacs kedve jöve háza szűk környékén angolkertet formálni, s kertészének kiadá a parancsot éránta. Ez tett, amit tehetett s néhány hétre, megérkező urának mutogatja munkálkodásait. - Még sok hibázik benne a Dégi kertből! - szöla az úr. - Fog is - felel mosolyogva a mívész. - Bajos, midőn az angol kertet formálót mindenűnnen sővény szorongatja!

Mélyebb ezen mese titka a Fáraó álmánál, s tán csak rajta is hagyom a leplet.

A PARIPA ÉS SZARVAS

Egy délceg paripát büszke táncolással lát üljőjével az erdő szélínél elmenni a szarvas. - Istenem! - így kiált fel, hogy lehet ily kevély, akinek szájában zabla, s hátán nyereg van?

A PARIPA ÉS BIKÁ

A büszke paripa nehezen szívelte a patkolást, rúgott, harapott, vágott: - Nem! vasat csak nem engedek, úgymond, tétetni lábomra! - Mosolyogja a hányakodót az elmenő bika. - Akkor kellett volna így megmakacsítnod magadat, jó állat! - így szöl -, midőn nyereg alá fogtak! mi ahhoz képest a patkó?

A SERTÉS ÉS RÓKA

Orpheus csodás sípolására, mint tudjuk, fák, állatok megindultak. Egykor a disznó is sebesen csörtetett a sípolás felé. - S te is oly szép ízlésűvé lettél? téged is vonz a muzsika bájos ereje? - ezt kiáltja a róka, csodálva, a szaladónak. - Igenis! - felel ez - mind arra láttam szaladni a cser- és tölgyfákat; reménylem, a sípoló körül legtöbb makkra akadok!

Esmerek több ily nemes hevet is a szép tudomány éránt!

A PÁVA

A pávát legszebb madárnak dicsérték barátnéi, s mint rendesen, ő maga volt az első, ki hitelt adott. - Bár így hinne veletek a többi madárság is! - szóla esdeklő hiúsággal a dicsértetett. - Hm, tolladról szó nincs - mond egy öreg póka -, azt csak ki-kitárogatni kell - de a lábad, a lábad! - Én azt vélném - szól a kácsa -, hogy mi barátnéid úton-útfélen, kiáltva és suttogva magasztalgassuk a többi tollas lába rovására, nemigen szépecske lábadat, s csakhamar ki-ki a szárnyas seregből inkább fog hajlani azt hinni, hogy önszeme káprázik, mint hogy a lábad csúnya.

Használt eleinte e tanács a pávának, de amint a jelenkorban tudjuk, az igazságos maradék csakugyan oda tére vissza, hogy a páva tollai gyönyörűk, de a lába - ocsmány.

A PISZTRÁNG ÉS BÉKA

- Nem gondosan választád ki lakásodat, szomszéd! - szól a béka a pisztrángthoz. - Húsod jó, érte sokan törnek reád, s mégis a legtisztább vízben szeretsz lakni, hol szabadon lát minden ellenség. - De én is látom ám őt - felel a pisztráng -, s kikerülhetem incseleit.

Inkább tíz nyilvános ellenség, mint egy alattomos rosszakaró. Kivált az, aki barátodnak színli magát, s titkaidhoz simul, vagy kiles, hogy ártson, kikérdez, hogy rágalmazzon - veszélyesebb a pisztolyt szegzőnél!

A KASZNÁR ÉS PARASZT

Rémülten rohant be a paraszt a kasznár szobájába: - Kasznár uram, tehenét átdöfte az én tehenem! - így kiált be lobbál. - De azt ugyan megfizeted! - kiált ez felindulva vissza. - Vagy is, akarám mondani, a kasznár uram tehene döfte által az én tehenemet! - igazítja magát a paraszt. Ugye? - vontat a kasznár - ki tehet róla, fiam?

A BIZTOS ÉS KUTYÁJA

Egy úr, ki biztosságot viselt, feddette kutyáját: miért ereszté be a tolvajt a házhoz? - Mikor, uram! - így felelt az eb - bátran jött, nevemen szólított, simogatott, sőt egy jó darab sültet is vetett! - Hát nincs neked mit enned? - kiált boszúsan az úr. - Van - van - mond az eb -, de a sültnek mindenkor igen kellemes a szaga előttem; elég, uracsám, ha azt duplán bántom és ugatom, aki sültet nem ad.

A biztos önkebelébe nyúlt - s nem bántotta ebét.

A LEPKE ÉS VIRÁG

- Lódulj, állhatatlan, te hitetlen csélcsep! - ezt hányja szemére a virág a lepkének. - Édelegsz te minden virággal, s csókod hányunkkal nem köz? - Békélj! - felel a kis csapodár - tévedek - tévedek, de te is, szépecském! nem adsz-e szíves szállást minden lepkének?

A férfi állandóbb-e vagy az asszony? örök kérdés, örök vita, örök kétség!

A VERÉB ÉS CSÍZ

Zúgott a szél, zúgott utána az erdő, s a fák hajlongtak a zajló levegő erejétől. Egy buta gögű veréb azt vélte, hogy terhe alatt hajlong egy izmos cser, melyen ül vala. - Tovább innen! - így szól a szomszéd csíznek. - Terhem alatt letörök a fa! - Ugye? - felel mosolygva emez - tört már valaha fa le alattad? - Tán volt eszem, hogy tovább repültem, míg ez esett volna. - Ha jónak látod - mond a csíz -, menjünk az aljba, a tó nádasába, ott nem ér a híves szél bennünket. - Odarepülnek, s kettőjüket egy gyenge nádszál felfogja, mely alig leng a csekély teher alatt. - Különös - így kacag a csíz -, hogy most kettőnk alatt is alig görbed meg e vékony nádszál, amott a hegyoldalban magad alatt recsegett a vastag cser. - Hát nem sejtet - mond a hiú veréb -, hogy félig szárnyamon függök a levegőben, s nem is merek a nádra nehézkedni? De fáraszt is ez az erőltetett állás, biz én a csősz házára megyek! - Repül és vele a csíz; de a szél félúton leveri a földre őket. - Megtérpsz-e már? - így szól a csízecske. - S hiszed-e: hogy csekélységeddel csak tollként játszik a levegő; csak gögöd nagy, de tested kicsiny? - Miért? - felel a veréb. - Tán hogy alattam a földön néhány szép búzaszemet látván, azokat felcsipkedni leszálltam? - Már látom - mond tovább repülve a csíz -, hogy a gög nem orvosolható, s csak a gögőssel együtt veszhet el.

Úgy van! az okosság nem győzheti, a sors csapkodása nem alázhatja, nem törheti azt meg. Bukhat a kevély gögös, süllyedhet, s nyomoroghat szinte az életunásáig; de gögjét feltartja, mint a fűbe simuló kigyó taréjos fejét.

AZ ÁCS ÉS LEGÉNYE

Az ács gombot teve fel egy torony tetejébe. Taps és örömbaj közt szállt le a néphez, s esőzött az ettől szórt pénz süvegébe. - Óh, mint féltettelek mester! - így szól könnyedő mellel az ácslegény. - Tudja az Isten, nekem a szokott magosságon felül szédeleg a főm. - Ennek oka az - felel a mester -, hogy nem tudod a fortélyt: ha magosra sietsz, ne azon lépcsőkre tekingess, melyeket már meghágtál; hanem azokon függjön szemed, melyek még előtted hágandók, s így nem fog gyenge föld szédelgeni.

Beveheti sok büszke tisztviselő is ez értelmes ács tanácsát. Amely úr előtt délig hajlongnak, de délután ő hajlong mások előtt - még nincs oka miért szédelegjen!

AZ OROSZLÁN ÉS MACSKA

Hadat viselt az oroszlán. Az éléstárt a macska gondviselésére bízta, s ez, a cudar, a legszebb falatokat magának orozta. - Hogy meréd ezt tenni? - harsan a király feléje, amint csínyjei fülébe mentek. - Hát hűséges szolgálataim nem érdemlenének meg egynehány hitvány fala-

tot? - viszonz a tármester. - Pakolj udvaromból, gyáva! - így dörög az oroszlán - amely tiszt mindég rováson tartja a maga érdemeit, s jutalmait maga szabogatja, menjen napibéresnek; de a közhivatalokat ne bitangolja, se a becsület fokain ne fukarkodjék.

A PAPVÁLTOZTATÁS

Egy község Svájcban más papért esdeklett az egyházi gyűlés előtt. - Hát mi kifogástok a mostani ellen? - kérdi az előlülő a követeket -, az tudunkra jeles ember. - Hiszen, uraim! - felelnek ezek -, az őkegyelme beszédét a gyermek is megérti. Mi azért tartjuk, hogy papoljon, nem pedig hogy beszéljen, mint akármelyikünk.

Hallottam több efféle gáncsokat is, melyek kiáltó magasztalások voltak.

A HÁZASPÁR, À LA MODE

- Enyém, enyém vagy hát valahára angyal! Óh, boldog érzés, óh, határtalan kény, téged nevezhetni sajátomnak! De szólj, Julcsám, egyedül hozzám vonz-e szerelmed? - így érzelge egy szegény előhetes férj tizenkilencedik századunkból. - Hogy kétkedhetsz abban? - felel neheztelve, ugyanazon századbeli nője - én egyedül neked élek, neked szentelem ezentúl óráimat. - De hát azon ifjacskával mit akarsz, akivel a múlt héten oly lágy s epedő pillanatokot váltogattál? - Ő gazdag, tudod lelkem, hogy szegények vagyunk, s a pénz nem rossz dolog a világban. - Hát azon vén tanácsossal, akire oly szép szavakat vesztegettél? - Ő téged hivatalokra segíthet, angyalom! - De azon tisztettségnek csakugyan kimutathatnád az utat, kitől tegnapelőtt levélkét kaptál! Igen, de szívem! ő szépen muzsikál, táncol, mulattat; pedig unalmas óráink csak vannak s lesznek mindkettőnknek. - No hát legalább gróf Szelesy maradjon el házamtól! - Mit beszélsz, fiam? Ő dísz, fényt hoz a házunkhoz. - De édes Julcsám! - így fakad ki végre a szem-meresztő férj -, amely asszony már az előhetekben fényt, pénzt, mulatságot óhajtott, s ezekre kémlélődik, rosszul áll annál a szegény férje dolga!

Úgy is lett! csakhamar olyá leve a szegény férj a háznál, mint a könyvek elein az előbeszéd, melybe tizedik se kukkan, aki a könyvet olvassa.

A RIGÓ ÉS BÜDÖSBANKA

A rigóeledelt víve szájában, egy bűdösbanka esmerőse odújához repült. - Engedd ozsonnámat itt végezni odúdnál - kéri a bankát -, messze az enyém ide. - De fészkeembe ugyan nem szemetelsz - felel ez -, azt tisztán szeretem tartani. - Esmerlek, jó barátném! - mond a rigó -, de ha másoktól annyira óvod fészkeidet, annál inkább kíméld meg azt magad s háznépéd undok szennyeitől.

Azoknak szóljon ez a mesécske, kik nemzeti játékszínben s közhelyeken féktelenkedvén, bélyegzik nemzetjüket, s mégis azt az idegenektől vakon kívánják tiszteltetni.

AZ OROSZLÁNKÖLYÖK

Egy oroszlán kölykét ellopták anyjától, s egy úr udvarában kutyaként nevelték fel. Egykor rést veve magának a vad, s visszaszökék szüleihez. Örvendve fogadták elébb ezek, de majd elszomorodtak, lassadán kitapogatván nevelt erkölcséit. - Fiam, fiam! - így ordít búsan az oroszlán atya. - Formád ugyan az enyém, de farkat csóválsz, törléskedel, legyet kapkods, szunnyad szügyedben nemed s erőd büszke érzete - formád az enyém, de hitvány kutya vagy, fiam!

A FORRÁS-ERECSKE ÉS TENGER

Egy kis forrás-erecskéje befolyt a tengerbe. - Istenem! - így sóhajt a szerény -, mit érnek e megmérhetetlenségben az én néhány cseppjeim? - Bátorodj, fiam! - felel az anyatenger -, azok is segítik hordozni a kevély árbocos hajókat.

Beszolgál az egészbe minden kör, bármily csekélynek látsszék is az, csak annak csekélységén való tűnődésünk le ne bágyasszon bennünket róla, s annak megfelelni ne restelkedjünk.

A PROFESSZOR ÉS SIKET SZOMSZÉDJA

Egy siket kedvteléssel dalolgatott. Hangos torka bosszantotta a szomszédban olvasgató professzort. - Ugyan barátom, miért dalolsz? hiszen nem hallod, amit dalolsz! - Ezt kiáltja be végre alkalmatlan szomszédjának. - Igen, de hallják mások! - felel ez.

Már mi írók, ha siketek, vakok volnánk, csakugyan nem írnánk, sem poétáink nem énekelnének. Mi magunk szoktuk a munkáinkból áradó gyönyörűségnek leszedni a tejfelét. Köztünk maradjon a szó: akármit gyönyörködjék közönségünk bennünk, de csakugyan legjobban gyönyörködünk mi önmagunkban.

A GAZDA ÉS KOMONDORA

- Szolgálj! - kiált a gazda a komondorának; felállította, ez lezuhant, falhoz támasztotta, oldalt dült - egyszóval semmire sem mehetett vele. Szidja, veri ügyetlenségeért; nézd, e kis öleb, úgymond, kifog rajtad. - Bízd csak a nyájadat reám! - kifakad végre a komondor. - Helyt állok én ott, de oda mopszlid lesz gyáva.

Sok vitéz udvarolni nem tud, de bevág ám a quarréba; sok munkás s egyenes szívű polgárja hazájának és királyának csuszamlík az udvarok síkos padozatján.

A KÉT CSŐSZ

Két csősz egymás szomszédságában őrzött két kertet. Az egyik éjjel-nappal kerülte a magáét, s jó lélekkel megőrizte gyümölcsét. Nem így a másik! míg kényént aludt, lophatta boldog s boldogtalan az őrzetere bízott fákat, s maga is csak arra ébredt fel, hogy segítsen pusztítani

azokat. - S csőzség az ilyen? - kérdi a másik. - Mit? - felel a cudar. - Ami gyümölcs megmaradt, azt én őrzöttem meg; ami elkallódott, azt nem termette a kert!

Nagy csőszöket, cifra csőszöket, hintón kerülgető csőszöket tudnék nevezni ilyeket.

A MEDVE ÉS ATYAFIAI

Az ínség és szükség megtörik a nemes negédet, s a kevély erkölcsi princípiumokból is tördelnek.

A medvét így korholták atyafiai: azt halljuk, az embereknél láncot hordtál, táncoltál, s csúffá tevéd tisztos nemünket a kevély ember előtt? - Éheztem - felel mackó -, s rab voltam; szerettelek volna helyemben!

A MACZONKAI BÍRÓ

A maczonkai palóc bíró tekintetes ember volt a maga falujában: végzésének, tanácsának rendszerint fejet hajtott nagy és kicsiny, s szava delphoszi szó volt a helységben. Egy nap tanácsot parancsolt a szűrös diktátor; a falu háza az esős időben kiázván fundamentomából, összedült, s új építésen kelle tanácskozni. Körüljárnak a bírák a romot, lépnek, mérnek, vizsgálódnak, de bölcsen hallgat mindegyik, nehogy eleibe vágni láttassék az öreg bírónak, s mint szokásban vala, ledörögtessék. Végre megállapodik ez, körülötte társai, leüti méltósággal lába eleibe botját, könyökét reája támasztja, megrázza néhányszor előfelé fontolható fejét, s halkkal ily módon decidál: - Ez, mint látjátok, összedült! a romot hordja el a falu, s építsen helyén új faluházat. - Nagyobb erejű szavának egyet döbbsen botjával a földön! - Egymásra néznek a bírák, s vállvonítva hallgatván - consentiálnak. De a falu együgyű kanásza, egyet rántván gombos szűrín, szilvanyeles baltájával a romra ütven: - Már nagyuram, bíró uram - így szól -, én csak azt valló vagyok, hogy erre a posványra kár a falunak építeni; esztendő ekkorra a sertésem is kidönthetné a faluháza falát; hanem van itt part elég, építsen partos helyre! - Elmerednek a bírák e vakmerőségre, s főt csóválnak, az öreg bíró pedig villogó szemeket nyilazván a bűnhődöttre: - Ki kérdez téged, hitvány sonkalopó! - így dörög felé - nyájhoz, pribék! s pufog a bírói nemes pálcá vállain. - A faluháza itt fog állani, mondom, s majd meglátom én, ki mond mást! - Javallást biccentnek a bírák, segítik szidni a kanászt, s rendelést tesznek az építésről. - De komám - mond a betérő öreg bírónak a nótárius, kivel biztos barátságban élt; - a kanász csakugyan nem mondott rosszat! - Úgy ám! - felel amaz - mintha én azt által nem láttam volna, de ha híre menne, hogy a buta kanász hozta észre az okos bírót, végem lenne nekem a faluban. Nem az én számból gördült ki, hogy szárazon álljon a ház, tehát álljon a régi posványban, ha épülése napján összeroggyan is; punctum!

A közügy dolga világszerte az, ami Maczonkán, mert a magunk ügyében egész vagyunk, a közügyben csak rész!

A MEDVEKIRÁLY

Egy erdőből kipusztult az oroszán, s a medvét tették meg helyette királynak. Szerencsésen mímelte ez sokakban az oroszánt, tudott parancsolni, prédára serény, s nem utolsó erejű volt, vitéz bátorsága sem hibázott; de mégis két tetemes hibája elárulta, hogy nem királlyságra

szülte nemét a természet, tudniillik: ha leereszkedett - a közrend közé vegyült, ha méltóságot meredezett - dölyfös lett.

Figyeljetez ezen ujmutatásomra, emberesmergetők, s nem fogtok hibázhatni annak megítélésében: ki született nagy polcra, ki nem?

A KÜLÖNÖS GAZDÁLKODÁS

Rongyollott tetejű nagy kastélya volt egy úrnak. Vagy sajnálta költségét, vagy nem tartotta szükségesnek az egész fedelet megújítani, csupán a maga szobája felett igazítottatta azt meg; egyéb részét martalékul hagyván hónapok, esőknek, vésznek s a naponként harapódzó roskadásnak. Mi lett belőle? - A ház elhagyatott részének utánomlott az úr szobája is!

Kérdés: jó gazdaság-e ez?

A CSEVEGŐ EB

A kiskutya idegenre és esmerősre egyaránt csevegett. - Mi kedvtelésed ebben? - kérdi a gazdája. - Én csak ezzel tudom meghálálni szívességed, gazdácskám! - felel az eb -, hogy csevegek elő s hátra körültem.

Képe ez a tányérnyalónak; rágalmazás minden hűségre neki!

A FESTŐ TANÁCSA

Egy festő ezt a tanácsot adá már kitanított fiának: - Fiam! a vakot profilba, a púpost szemközti arccal, a sántát táncolva, a vereshajút sípkába fess; egyszóval arra ügyelj, hogy festetődnek testi hibáikat elfedezni törj; de a dölyfös, az álnok, a buja vonásokat bátran meghagyhatod, amint az eredetiben találod őket; mert az egész életben tapasztaltam, hogy az ember egy testi fogyatkozást tíz lelkinél inkább szégyenl.

A RÓKA ÉS FARKAS

A róka dicsekedett, mennyire megtisztelte őt a medve: a minap, úgymond, látogatására mentem, s egészen kikísért barlangjából. - Tudod-e mi okból tette ezt? - szól a farkas. - Azért mert félt, hogy ellopsz valamit; felvigyázat jele ez, nem tiszteleté.

Gyakran veszi a nagy urak hiúsága tiszteletnek a félelem, hízélgés, s efféle felvigyázatok jelenségeit.

A VÉN FA KÉRÉSE

A régi francia kertészi metélyes ízlés korában egy vén fa a versailles-i kertben nyíretni kívánt. - Vén vagy már te olló alá! - mond a kertész neki. - Majd neheztel szavaiért a félig tuskó. - Engede vágyának a nyíró, s formákra csonkította gallyait. De ím, a fonnyadt erekből vissza-húzódtak az életnedvek, a számos sebeket nem bírták pótolgatni a korhadó tövek, s a vén hiú még azon nyáron kiszáradt.

Őszbe csavarodott szerelmesek! hagyjátok már a hódítás mezejét fiaitoknak és leányitoknak; s inkább azoknak bohóságaikat kacagjátok, mint a magatokéit kacagtassátok.

A PIÓCA ÉS BETEG

A beteg véréből magát teleszitt pióca dicsekvék, hogy milyen nagy jót teve vele, s mily nagy hála lenne érdemes. - Ha mégis tudnám - felel a beteg -, hogy értem s nem hasad megtöltéseért tevéd e szolgálatot, bizony holtig köszönném azt neked.

Ilyformát lehetne gördíteni sok öreg tisztviselő eleibe, ki harminc s negyven esztendei szolgálatjával kérkedik, s érdemet tulajdonít magának azzal, hogy huzamos ideig volt nyűg a hivatalon.

A HOLLÓ ÉS SZARKA

A holló bámulta a cserregő szarkát. - Okos szavaimat fontolgatod, ugye? - kérdi a csodálót emez. - Nem biz én, barátom - felel a holló -, inkább azon jár eszem, hogy a sok szótól vajon reá érhetnél-e valami okosat, melyhez fontolás kell, mondani?

A GALAMB ÉS SASKESELYŰ

Egy pompás palota fedelezetjén lakozó galamb uras finnyáskodással pillantott az erdőre, mellette ejtett repülése közben. - Ugyan hogy akadhat oly durva ízlésű madár - így kiált a társának -, mely e vadonban szeret lakozni, messze minden nemesebb társalkodástól? - Esmerjük nemes érzelmeidet! - kiált az erdőszélről egy agg tölgy lombjai közt ülő saskeselyű - irtódzol az erdőtől, mert nincs bátorságod benne lakni, nincs ügyességed belőle élelmedet megszerezni, nincs erőd önkörmeidre szorulni!

Higgyétek el: a finnyás érzélgés s uras érzelmek fitogtatásai gyakorta nem egyebek, mint elpuhult gyávaság.

A CSEREBOGÁR ÉS MÉHECSKE

- Be jól van dolgunk! - így dongott a virágborította fák között a cserebogár. - Bárcsak soká tartana boldogságunk, bárcsak tovább élhetnénk! - De atyafi! - kiált a közel virágban mézelő méhecske -, oly kártékony állatnak, mely csak emészteni él, sok volt születni is!

A STIGLIC ÉS CSÍZ

Farkat tárt a páva, s minden madártorok eltölt magasztalásával. - Óh, ha farkában egy tollacska lehetnék! - kiált magát felejtve a hiú stiglic -, mint bámultatnám! - Igen, de csak mint páva része - mond a csíz; -, már én részemről inkább leszek magam szárnyára kis madár, mint nagynak farka!

Nektek e tudomány, tolakodók és tányérnyalók!

AZ ÖKÖR ÉS MACSKA

Egy koros úr fiatal feleséget vett a múlt nyáron, s szálas ökröket a múlt kecskeméti vásárban; mind a kétfélét - drága pénzen. Egyik az ökrök közül szép tetszetes szarvaival dicsekedett, s jármos társai között fennen kérkedett vele. - Van-e több ilyen szarv, mint az enyém? - így kiált fel. A házimacska sokáig hallgatván a kérkedést: - Van bizony, jó bátya! a házi urunké, pedig csak esztendő növés!

TAMERLÁN

A tatár Tamerlán véres győzedelmei s foglalási után megpihene Szamarkándban, hol székét fundálá széles birodalmának. Pompa, fényűzés, gazdag vendégségek, játékok, vitézi, tudós és mívészi viták váltogatták egymást a leghatalmasabb keleti kán udvaránál, s mint szokott ilyenkor lenni, kimeríték a kincstárt. Nyomóbbak levének az adózások, kivált az örmények sanyargattatának, kiknek főképp tulajdonítá Tamerlán a bagdadi zendületet. Számosan jelentek meg ezek kegyelemre bírhatni a monarchát. Köztük sokan messze tájakra kereskedvén, nem csekély kincseivel bírtak az európai míveltségnek. Esmeretes vala a kán kedvtelése az asztronómiai és fizikai tudományokban, s egy örmény kegyelmet esdekle ki magának, ezekben adhatni elő ügyességét. Örömtelven szemlélte Tamerlán az örmény próbáit, melyeket a babona tündérségnek hajlik venni, sokakat meg is fejtett magának, s a szegény örmény édes reménnyel nemzete java eránt, folytatja mesterségét. Most üveg alá zár egy madarat: ím, felséges uram! így szól, én anélkül, hogy a madárhoz nyúlnék, megdögleszttem azt. - Kiszívhatja a levegőt, s a kán csodáltára a vígan csevegett madárka élet jele nélkül rogyan le: míg majd a beeresztett új levegő új életre költi. - A levegő teszi ezt? - felkiált csodálva Tamerlán - de hát úgy méltó, hogy ti, örmények, jó adót fizessetek tőle!

Vad kezében a tudomány elveszti a maga szentségét, s éles késsé válik a dühös markában!

A VERBUNKOS

Burkus hadkor egy verbunkos káplár sok sima szókkal csalogatott egy deli ifjat a csárdában. Ez némán ült palack bora mellett, s a káplár hajlásnak vévén a hallgatást, jártas nyelvének szorgalmát kettőzteté. Megíván borát a regrutának szánt, felkel, kiindul a csárdából, s ekkor látja kínos csudájára a káplár, hogy az ifjú - tetemesen sántít! - Ejnye, öcsém - felkiált, átkot morogva a verbunkos - mért nem maradtál ülvé? akkor generálisnak szántalak - most látom, nem érsz egy ütöt taplót!

Hánytól nem kérhetnék ezt minden karban: öcsém, miért nem maradtál ülvé?

AZ EGÉRZSINAT

Az egerek bosszút esküdtek a macska ellen. Még tartott zsinatjok, a hetyke láрма és fenyegetőzés, amint a szegről a gazda sipkája közikbe pottyant. Rezzenve szaladt széjjel a pórserg. - Sipkához szokjunk előbb - mond egy okosabb, megtérve a tévedésből: - míg a macskával mernénk szembeállani.

A TANÁCSKOZÓ VEREBEK

Egy verébcsoportból kettő összecivódott az udvar eperfáján. Mérges cibálása közben felejtkezve pottyant mind a ketteje a küszöb elébe, s a leső macska körmére került. - Min vesztetek ily dühösségig össze? - kérdi bírói képpel a kandúr őket. - Elleneink ellen tanácskoztuk, mondának hunyászan a boldogtalanok. - Megtanítlak - úgymond a vigyorgó macska -, habár későcskén is, hogy a civakodó tanácskozás még közelébb ejt azon veszélyhez, melynek elhárításán tanácskoztok; - s legelébb is a buta két főt nyelé be.

A HANGYA ÉS BÉKA

A béka mosolygva nézte, mint fulladozik a kis hangya egy reá esett esőcseppben. - A gyáva, ki nem tud egy cseppből vergődni! - így szól. - Ah, nekem ez tenger! - sóhajt a fuldokló, és segély nélkül vesze belé!

Hány dús mosolyogja a szegény sorsát, midőn ez kétség közt hanyatlik, gyakran oly csekélységért, melyet amaz ledéren egy kártyafigurára feltesz!

AZ ANGOL PARIPA

Egy kurta farkú, szikkadt lábú paripa, mely Angliában számos futtatásokban nyere jutalmat, új tulajdonosával Svájc hegyei közé került egy sziklák közé szorult faluba. Lustává hízott itt néhány hónapra, s az állásban lábait a pók mozsáryira dagasztá. - S te nyomorék! lehettél valaha Angliában diadalos? - kérdi kétkedő mosolygással az igásló; - nem nézem ki lábaidból! - Hja, barátom! - felel búsan a hátas -, nemcsak láb, de természet is kell a futáshoz!

A VADÁSZ ÉS EBE

Eltévedt a vadász a rengetegben, s fáradtan leült megenni egy darabka megmaradt sültjét. Éhes ebének egy falat száraz kenyeret vetett. - Vess azon sültből is - könyörög a vizsla -, melynek kedves szaga orromat veri. - Ostoba! hagymát eszem sovány kenyerem mellé - felel az úr. - Az eb elsompolyog; de estvefelé egy nyúlsüldőt nyomván meg fektében, híradatlan s mohón nekiáll prédájának, s már félig készen van vacsorájával, amint a vadász hozzáér. - Mit falsz? - kiált a vendégeskedőnek. - Egy vakondokat fogtam - felel az eb. - Bolondnak nézel, gaz pribék? tán nem látom, hogy nyulat szaggatsz? - Gazdácskám - így szól fel, húsára hasalva ebünk -, én az imént kedvedért megtagadtam az orromat, tagadd meg te most kedvemért a szemedet.

AZ ÖSZVÉR ÉS SZAMÁR

Az öszvér Szevilla utcáin hetykén lépdelt cifra szerszámjában; szemközt jött vele a számár. - Ki az útból, füles bátya! - ezt kiáltja gőgösen ennek. Mosolygva felel a számár: no, el ne felejtkezz szegény atyádról, szép öcsém!

A PÁRKÁK OLLÓJA

Egy szegény napszámos annyira meg tudta érdemleni vagy nyerni - mivel? nem írják a históriák - a különben hajthatatlan párkák kegyét, hogy egy ollót nyújtának neki: fogd ezt! - így szólván hozzá - ez az olló van szánva élted fonala elmetszésére, hosszú élted megünásával majd magad add azt kezünkbe vissza, hogy egy jóltevő koccantással átfektessünk az örök nyugalomra. - Század múlt, meg is felejtkeztek az élet asszonyai a magok kedveltjeikről, amint történetből egyszer eszekbe jutott. - Szegény! - mondának - tán nem is engedi szerénysége, hogy hozzánk folyamodjék, beh terhére lehet aggott vénsége neki. - Tavaszi sétálás gyanánt meglátogatták a napszámost. Éppen oltványokat ültetett ez az unokák fiaival. - Mit csinálsz, jámbor öreg? - kérdik a halhatatlanok. - Nyomorgok, asszonyaim! - felel ő. - Erőm, kedvem, fogaim elhagytak, helyettek unokák, szegénység, ínség, betegségek leptek meg! - Megengedj, jó öreg! sok fonásaink közben bizony megfélemedtünk mi az ollódról. Ide vele, szegény szenvedő, hadd könnyítsünk rajtad! - Még csak hadd maradjon egy kevésbé nálam, kedves asszonykáim! - esdekle nehezen köhécselve az ősz. - Míg legalább ezen oltványkáim gyümölcsseit kóstolhatom!

Csak a kislelkű és gyenge elméjű, vagy romlott vérű embernek lehet unalmára az édes élet.

A DÜLEDÉKES FAL

Egy helység felett borzasztón állt lefelé hajolva egy óvár omladék fala, s minden percen leomlással fenyegetődzött. - Az istenért! - ezt kérdezi meredező hajszákkal egy vándor a lakosoktól - hogy mertek a vár alatt vivő úton járni? nem istenkísértés-e ezen vakmerőség? - Mindegyik elmenő azt véli, uram! - felele mosolyogva a bíró - hogyha ősapáink, nagyapáink és apáink idejekben megállhatott a fal, megáll addig a kis ideig, míg elhaladhat alatta. - S áll még máig is a fal.

A tanúsággal adós maradok.

A CSIGA ÉS KÍGYÓ

Tisztválasztást tartottak a csúszók, s a csiga sem akarván elásni talentomát, tisztséget kért. - Ugyan mit vélnétek, mire vágyott? - Kurírságra, az istenadta, s gyorsaságot ígért. - De barátom! - ezt felelé neki a gyűlés nevében az okos kígyó -, mászás a csigának a leggyorsabb sietése is.

AZ INDUS FEJEDELEM

Egy indus fejedelemnek az írás mesterségét tolmácsolta a spanyol vezér. - S ezzel a huszonnégy betűvel írtok ti okos és bolond könyvet egyaránt? - kérdi amaz. - Úgy van! - felel a spanyol - az okos okosat ír velek, a bolond bolondot. - De tán nem szabad nálatok mindennek könyvet írni? - Mindennek, akinek tetszik. - Óh, be sok bohó könyvetek lehet! - kiált az idióta fejedelem.

Míg általában beszél őfejedelemsége és senkit nevén nem nevez, transeat!

EGY PER KIVONATJA

A pesti vásáros megalkuszik egy gömöri hámorossal vas eránt, oly nyilvános feltétellel, hogy első júniusra Pesten legyen az. A hámosos fuvarosai idejekorán megindulnak Gömörből, de a beállott esőzés miatt a határnapnak csak éjféltizenkét órájára érnek a pesti vámfához, s csak másnap adhatják által fuvarjokat. A vas ára szállott, s ilyenkor könnyen rést keres a mai időben a vevő. A vásáros is nem fogadja el a vasat; azt le kelle bírni zár alá rakatni. Perre került a dolog. - A vásáros ügyésze azt vitatta: hogy a fuvar a kötött időre nem érkezett el; az akadályok a vevőnek nem árthatnak. - A hámososé azzal harcolt, hogy a nap éjféltizenkét óráig tart, akkor pedig a szekerek már a vámfánál voltak, mely már Pesten van; a rossz idő közbejöttével mentegetőzött sat. - Lefolyt a per s gondolják el az urak! a vas - egyiké sem leve. Azt a per lefolyta alatt - a rozsdá emésztette meg!

AZ OROSZLÁNTÁNC

A majom ruhástól hazaszökött gazdájától az erdőbe. Ekkor csendes béke lakta ezt; mert a hatalmas oroszlántól rettegett minden. De mint szokott lenni, a béke szelíd nyugalma elébb unalmat, utóbb puhulást szül, az oroszlán is és udvara ezekre kezde hanyatlani. A majom tréfás szökdelései csodás köntösében üzték az udvar unalmát, s a puhulás arra bírta a rengeteg komoly urát, hogy hasonló táncot próbáljon. A majom köntöse szűk vala őfelségének, de sárga szattyán sarui felillének lábára, s javalló riadások között foly a nemtelen táncipegés. Leste azt a sűrűből a tigris, halálos ellensége az oroszlánnak, s látván a kedvező alkalmat, iszonyú robajjal a táncolóra rohan. Szétriadnak az udvariak, csak az oroszlán bízván gyakori győzelmeibe, nem tágit ellenén, s izmos lábait most is elhitten ölti annak derekára. Ah, hasztalan! nincs sikere erőlködésinek, nem használhatja veszélyes körmeit s a saruk le-lesikamlanak a tigris sima bőréről, míg emez mindég öldöklőbben újítja ostromát. Meggyőzetik az erdő egykori rettentje; s a medve, rejtekből szemlélvén halálozó monarcháját, így kiált búsan: látom, nagyoknak kicsinyeken kapkodni veszedelem s halál!

A KÍGYÓ ÉS TÖBB CSÚSZÓ

A kígyó királyságra tört a csúszók között. - Melyik állat mutathatja annyi tanúságát a köz-tiszteletnek, mint én? - így szól a többiekhez. - Maga az állatok ura, az ember is, az óidőtől az újig nem adta-e szakadatlan jelét a becsülésnek nemem eránt? A mindenség alkotója, Kemphisz isten, hajdan kígyó képében tiszteltetett, kígyó veszteté el édent az emberrel,

Egyiptom ó lakosi két kígyóval öleltették a föld golyóját, annak bátor ellensúlyát adván elő; botra tekergőzve az egészség jegye valánk, s majd minden indus isten egyet tarta közülünk markában. Farkunkat mardosva az örökkévalóságot ábrázoljuk, gyűrűbe foglalva pedig a nős szerelem és hívség örök láncát mutatjuk. - Mind való lehet, amit mondasz - felel egy a gyűlésből -, de mindég rejtezel az emberi szem elől, titok fátyla leplezi minden teted, mi csoda hát, hogy a babona, mely már szárnyakat is fűzött gyakorta nemednek, oly tulajdonságokkal emel, melyekkel nem bírsz? Mi, kik közelebbről esmerünk, tudjuk, hogy gyáva vagy, mint akármelyikünk; a bosszú, mérges fullánk és kétszínűség pedig cudarabbá tesz nálunknál.

Aki miszticizmussal érti körülárnyékolni magát, vagy csak ritkán szól, kifejtés helyett gyakran kétértelműleg mosolyg, fontos komolyságot mímelve, fontolásokba merült képet, szemet hordoz, s átall nyájaskodásokra leereszkedni: könnyen elérheti azt, hogy többre nézetessék a pórságtól, mint becse, érdeme tartná.

A PIRAMIS

Kheopsz, egy sarcoló fejedelme Egyiptomnak, oly szerencsés vala, hogy őt átkozó jobbágysai közepette egy barátot, Nikopszot, bírhatta. Már készen állott iszonyú piramisa, melyen száz-ezer emberrel húsz évig dolgoztatott. Századok nehézkedtek ennek ormára, az idő pihenni ült le vállaira, s szem és elme elállott e vakmerő alkotmányon. Most Arétesz, az építőmestere jelenté magát a királynál. Szűk bért vont munkájától a mívész, de nem gondolván vele, nemes önérzéssel így szólítja meg Kheopszot: - Uram! mint izmos férfi kezdtem piramisodhoz, s ím, megöszültem rakásában, engedj egy kérést hív szolgáltnak! - Engede Kheopsz. - Hadd véssessem, úgymond, nevemet egyik oldalába az alkotmánynak; említsen engem is az utánvilág, alkotóját nagy kezdetednek. - Ráncba vonul egyszerre a királynak homloka, méreg villan szemében, s a bosszú szemöldökén nyilaz: - vakmerő pór! te gyáva eszköze tetszésemnek! - így dörög felé -, vívni akarsz-e velem a halhatatlanságért? s kicsikarni urad markából a piramis léte érdemét? - Bárd szállana a szegény Arétesz nyakára, ha Nikopsz koronás barátja bosszúját enyhíteni nem lett volna szerencsés. - Méltatlan vagy, király! építőd eránt - mond ez, hűlvén a harag lángja; - a mívészt ismeretlen is minden csodálni és magasztalni fogja, ki piramisodat látandja, míg téged, a kegyetlent, a jelen világ átkozni, az utánidő pedig kárhozzatni fog, hogy kényednek, majd nem érző tagjaid nyugalmanak, annyi időt s verejtéket áldozál. Én helyedben feledtetni óhajtnám nevemet!

Úgy van, nagyok! kik nemzetek, várak, testek omladékin törtök át a halhatatlanság templomához; mintsem átokkal és borzadással emlegettetni, jobb feledtetni! Hajthatatlan bíró a késő maradék és az utánvilág! Néven nevezi ez a vétket, arany csillogó porát letörli róla, s undokságát úgy árulgatja, amint van; de egyszersmind nem hervadó koszorút nyújt hálás keze az érdemnek, mely egykor embert boldogíta.

VÉGE